

«Hev din røst og støtt ditt lag»

En studie av supportersang i Klanen

Janne Margrethe Severinsen

Masteroppgave

Institutt for musikkvitenskap

Universitetet i Oslo

Mai 2008

TAKK

Takk til mine fem informanter for at dere delte tid og erfaringer med meg. Dere har gjort denne studien mulig. Takk til veilederen min Even Ruud. Du har vist engasjement, gitt oppmuntring og god veiledning som har vært til stor støtte. Jeg vil også takke Institutt for Musikkvitenskap som spanderte sesongkort på Ullevaal Stadion 2007. Tusen takk til Ingrid Brekke, Kristin Minde og Sigmund Vegge – mine gode venner både på ZEB og i livet ellers. Takk til mamma for gode råd, veiledning og god støtte gjennom hele prosessen. Takk til storesøster Karine Wigh for innspill og hjelp med tekst. Takk til Else Sandvand for gjennomlesning og tilbakemeldinger. Takk til Jan Erik Hovland for hjelp med noteeksempler. Takk til Anita Moe for korrekturlesning. Takk til Åpent Bakeri for fantastiske kanelboller som gjorde innspurten litt lettere. Takk til alle fotballsupportere som har delt sine historier med meg. En spesiell takk rettes til Svein Erik Rogsund Bakke og sanggruppa i Klanen – dere har gitt meg minner for livet. Tusen takk, Børge, min kjære mann. Uten deg hadde jeg ikke klart dette. Du er fantastisk.

Oslo, 25. april 2008

JANNE MARGRETHE SEVERINSEN

INNHold

1. INNLEDNING	1
Tema	2
Avgrensning og problemstilling	3
Klanen.....	4
Annen forskning	5
Kort presentasjon av mine funn.....	7
Oppgavens videre struktur.....	7
2. METODE	8
Hermeneutisk tilnærming	8
Deltakende observasjon	9
Gjennomføring.....	10
Det kvalitative forskningsintervju	13
Informantene.....	13
Intervjuguide.....	15
Gjennomføring av intervjuene.....	17
Bearbeiding og analyse.....	18
Validitet	20
3. VÅLERENGA – BARE EN BYDEL I OSLO?	22
Identitet	23
Stedstilhørighet på Vålerenga.....	23
Musikk og identitet.....	25
Fotballsupportere i Klanen	27
Hva synger Klanen?	28
Supportersang og identitet	33
Oppsummering	35
4. SUPPORTERSANGENES EGENART	37
Reproduksjon	37
Hva er en god supportersang?.....	39
Originalitet	41
Trommer, klapping, megafoner og capo.....	44

Spontanitet og improvisasjon.....	48
Oppsummering.....	51
5. TRIBUNEDRAMAET	53
Stemming	53
Musikalsk uttrykk	54
Sangstartere og andresangere.....	56
Innføring av nye supportersanger	58
Timing	60
Tribuneplassering	62
Kampbeskrivelse: Vålerenga – Lillestrøm.....	64
Oppsummering.....	71
6. AVSLUTNING	72
Musikk i et sosialt drama	72
Supportersangenes rolle i Klanen	72
Videre forskning	74
KILDER	75
Litteraturliste	75
Internett	78
Annet	79
Vedlegg.....	80

Vålerenga – Stabæk 15.april 2007

Da klokka var halv fem var det på tide å bevege seg mot Ullevaal Stadion. Jeg spaserte oppover med Vålerenga-skjerfet i veska. Allerede ved Sankthanshaugen møtte jeg Vålerenga fans. De hadde flagg og skjerf, og var tydelig klare for kamp. Dette er stort, tenkte jeg, endelig er jeg i gang!

Ullevål var omringet av fans. Jeg visste sannelig ikke helt hvor jeg skulle gjøre av meg. Jeg var nervøs, og gleden ved å være i gang med feltarbeidet var nå heller delt. Jeg både gledet og gruet meg, og tenkte vel litt på hva jeg egentlig hadde begitt meg ut på...

Jeg fant raskt plassen min på tribunen, og ble stående å klappe. Fant ut at det funket å herme. "Vålerenga kjerke" var første sang. Alle rundt meg løftet Vålerenga-skjerfet over hodet. Urutinert som jeg var, blei jeg akkurat litt sliten av å holde det oppe gjennom hele sangen.

Under kampen ble det sunget sanger hele tiden. På vårt felt vekslet vi mellom å synge med supporterne i Colasvingen, svare Colasvingen, synge med Vestbredden og svare Vestbredden. Kraftige, drøye kommentarer kom stadig fra en ivrig ung gutt foran meg. Mannen ved siden av meg, kommenterte at han synes han måtte roe seg ned litt.

Stabæk skåret etter hvert et mål, og det ble helt stille i noen sekunder. Jeg hørte sukk og forsto at mange nå var lei seg og oppgitte. Men snart var supporterne i gang med å synge igjen – og denne gangen enda heftigere enn tidligere, og uten pauser! Da Vålerenga utliknet og det stod 1-1 ble stemninga utrolig, det kokte! Jeg måtte løfte skjerfet mitt opp over hodet, og vifte det rundt og rundt. Alle gjorde de samme bevegelsene. Jeg forsto at dette bare var begynnelsen på mange opplevelser med Klanen.

1. Innledning

Fotballsupporterkulturen har gradvis blitt stor i Norge. Særlig de siste ti årene har interessen rundt fotball vært enorm og supporterklubbene har vokst. Media har hatt stor fokus på idretten, og dermed har interessen også økt hos tv-publikummet.

Fotball og fotballsupportere i England har påvirket supporterulturen i Norge. På midten av 60-tallet hadde supportersang en kulturell revolusjon i England. Tidligere hadde man gjerne laget støy på fotballkamper, og fra tid til annen kunne man også høre korte ”kamprop” på to-tre takter. Men det var popmusikkens inntog som gjorde at det etter hvert ble vanlig å synge hele vers og sanger fra tribuneplass, mens lagene spilte på banen. Liverpool ble sentrum for den nye popmusikken. Liverpool FCs supportere sang datidens slagere på tribunen, og senere endret de tekstene slik at sangene ble en hyllest til klubben. Sangene utviklet seg videre, og fikk etter hvert en mer røff stil. Også humor og ironi fikk større plass (Hjelseth 2006).

Musikk ble brukt både før og etter kamper i Norge, og som underholdning i pausen. Men det var først i 1980-årene det ble vanlig noen steder at supportergrupper sang innøvde sanger under fotballkampene. Supporterulturen ble senere preget av impulsivitet, og fikk en røffere stil. Markeringen av forholdet mellom fotballaget og dets motstandere symboliserte et bastant skille mellom ”oss” og ”dem” (Hjelseth 2006).

Den tidlige fotballkulturen i Norge har vært influert av idealet om fotball som en nasjonal idrettsbevegelse. Fra begynnelsen av hadde den i oppdrag å bidra til utjevning av sosiale forskjeller og virke forsonende mellom klasser, steder, bygd og by. Nå er fotballkulturen bedre organisert og har større grad av lokal egenart i hva som uttrykkes. Samtidig ligner tribunepraksisene i Norge på praksiser andre steder i Europa (Hognestad 2003). Norske supportere er ikke lenger bare inspirert av den engelske tradisjonen. Flere unge supportere inspireres fra den latinske fotballkulturen og da særlig italiensk fotball. Mens den engelske supporterulturen legger vekt på synging, som appellerer til hørselssansen, bruker man i Italia tifo.¹ Tifo appellerer til flere sanser ved bruk av symboler, pynting og flagg, og sangene i den

¹ Tifo kommer fra det italienske ordet tifosi, som betegner de mest engasjerte supporterne. I Norge er tifo betegnelsen for tribunearrangement som supporterne arrangerer. Eksempler på tifo er mosaikk (papirark som danner et mønster), bannere, flagg, konfetti, kasteruller, bluss brukt på tribunen av supporterne. Tifo brukes oftest på begynnelsen av en kamp, når spillerne entrer banen.

italienske supporterkulturen bærer preg av å ha korte og enkle setninger som synges flere ganger etter hverandre (Hjelseth 2006). Tifo kommer fra det italienske ordet *tifosi*, som betegner de mest engasjerte supporterne.

Tema

Mitt første møte med Vålerenga og Klanen var høsten 2006. Vålerenga skulle møte Start på Ullevaal stadion, og jeg ble motvillig med mine sørlandsvenner som ville se Start banke Vålerenga. Selv var jeg ikke interessert i fotball, og jeg hadde vel aldri trodd at denne kampen skulle vekke interesse for supportersang. Det ble ikke tidenes kamp for Start, de tapte, men for meg ble fotballkampen begynnelsen på en stor interesse for supportersang. Det å møte Klanen var nemlig overveldende fra første stund. Engasjementet i Klanen var så stort. Sangene var mange, kraftige og humoristiske, og fargene og ropene så fascinerende at jeg etter kampen bestemte meg for å studere supportersang nærmere. Som sanger syntes jeg det ville vært interessant å møte en sangtradisjon som for meg var helt ukjent. Hvilken rolle har supportersangene i Klanen? Hvor viktig er sangen for supporterne i Klanen, og hvilken betydning har sangene for deres identitet? Hvem er supporterne, og hvilket forhold har de til sangene de synger?

Tema for oppgaven er supportersang. Supportersang er sanger og sangrop som blir fremført for å støtte personer eller lag i forbindelse med deres idrettsutøvelse. Supportersangene skaper gjerne stemning rundt idrettsarrangementer og utføres oftest på tribuner eller arenaer, av en gruppe mennesker som er mer eller mindre organisert, og som sitter eller står tett sammen.²

Vi finner variasjoner i type supportersanger. Fotballsupportere synger i forbindelse med og under fotballkamper, de synger til eget lag og til motstanderne. I motsetning til supportersanger i håndball som preges av mye klapping, rop og musikk spilt over anlegget av arrangøren, er supportersangene i fotball gjerne lengre, med mer tekst, som lages og utføres av supporterne selv (Hjelseth 2006). Disse supportersangene blir også kalt tribunesang. Når jeg videre skriver supportersang, er det supportersang blant fotballsupportere jeg mener.

² Min definisjon av supportersang.

En annen type supportersang vi finner blant fotballsupportere er fotballsang. Min forståelse er at disse sangene handler om fotball, de lages ofte til spesielle anledninger og de spilles gjerne inn på cd.³ Fotballsangene skiller seg fra supportersangene som synges på kamp, ved at de er gjennomkomponerte og ofte utført av profesjonelle musikere. Fotballsangene synges sjelden på fotballkampene, men kan gjerne bli spilt over anlegget før kampstart, og/eller i pausen i kampen. Min oppfattelse er at disse sangene brukes av fotballsupportere utenom kampene, det være seg i hverdagen eller på busstur på vei til kamp; for å rette fokus på fotballaget og klubben man tilhører.

Avgrensning og problemstilling

Jeg vil studere supportersang i Klanen. Studien vil ligge innenfor de musikkvitenskapelige emnene musikk sosiologi og musikk antropologi. I musikk sosiologisk forskning ser man på sammenhenger mellom musikk og samfunn. Man ser på hvilke samfunnsmessige funksjoner musikken spiller, eller hvordan sosiologiske kategorier som f.eks. verdier, ideologier og klasse spiller inn ved musikalsk atferd og opplevelse (Ruud 1992:39). Musikk antropologi handler om forholdet mellom musikk og den kulturelle sammenheng den opptrer i. Tradisjonelt har musikk antropologien blitt oppfattet som studiet av musikken i fremmede eller utenomeuropeiske musikkulturer, men i nyere tid har musikk antropologene også begynt å arbeide med hjemlige delkulturer hvor tyngepunktet ligger i å fortolke hvilken betydning musikk og musikk opplevelser har for deltakere i forskjellige kulturer. Temaer som går igjen i musikk antropologisk litteratur, er bl.a. musikkens funksjoner, musikk som ritual, musikk som symbol, musikk og identitet m.m. (ibid.:58).

Det er supportersangene i kampsituasjon som interesserer meg mest. Jeg har fundert på om det er planlagt på forhånd hva som skal synges på kamp. Hva gjør at supporterne klarer å få med seg resten av supporterne? Hvordan er de syngende supporterne organisert? Hvilken funksjon har sangene? Hvor viktig er sangene for supporterens identitet?

Jeg avgrensner oppgaven til å ha hovedfokus på supportersangene som synges på fotballkampene. På tribunen under fotballkampene står supporterne fordelt på ulike felt, og mange har også faste plasser. Klanen har også egne sangfelt – områder på tribunen hvor

³ Et eksempel er: "Alt for Norge" – fotballsang som ble laget i forbindelse med Norges deltakelse i VM i fotball, 1994.

supportersangene startes, og hvor de mest ivrige syngende supporterne står. Jeg har i arbeidet hatt fokus på supportersangene fra sangfeltene, fordi sangene som startes her, er de som oftest får gjennomslag og når ut til de andre feltene på tribunen. Gjennom å studere disse sangene vil jeg se på hvilken rolle sangene har for supporterne.

Jeg er ikke opptatt av hvordan sangene virker på spillerne eller om de har avgjørende betydning for resultatet av kampene. Det ville blitt en for stor oppgave. Jeg har derfor ikke intervjuet spillere eller trenere. Jeg har heller ikke gjort noen sammenlikning mellom flere supporterklubber, da jeg ønsket å fordype meg i en klubb. Det er gjort lite forskningsarbeid på feltet, derfor ville det også bli for omfattende å gjøre sammenlikninger.

Klanan valgte jeg fordi denne supporterklubben er kjent for sin massive supportersang, og engasjementet er stort. Klanen var dessuten den supporterklubben som vekket min interesse for supportersang. Vålerenga er et Oslo-lag, og dermed ble klubben lett tilgjengelig for meg som bor i Oslo.

I starten av arbeidet stilte jeg noen generelle spørsmål, som for eksempel ”Hva skjer her?” og ”Hvorfor gjør de som de gjør?”. Jeg ønsket som musikkviter å rette fokus på supportersang, og peke på hvilken rolle supportersang har i forhold til identitetskonstruksjon, da med fokus på supportersangene som synges. Jeg har valgt en utforskende todelt problemstilling:

Hvilken rolle har supportersang for medlemmene i Klanen og hvordan konstrueres og opprettholdes identitet hos supporterne gjennom supportersangene?

For å svare på spørsmålene tok jeg i bruk deltakende observasjon og kvalitativt forskningsintervju som hovedmetode for arbeidet.

Klanan

Klanan er Vålerenga fotballs uavhengige supporterklubb og ble stiftet 5. mai 1991. Vålerenga har sitt fundament i bydelen Gamle Oslo på Oslos østkant. Supporterklubben har base i Oslo, og hovedvekten av supporterne er bosatt i Oslo og på Østlandet (Skoglund Johnsen 2007:19). 11. september 2007 hadde Klanen 12 637 medlemmer (Klansropet 2007 nr. 76:80).

En person som har vært spesielt viktig for supportersangene i Klanen er Kjell Grønningen. Han kan ta mye av æren for at supportersangen i dag er så sentral på tribunene når Vålerenga

spiller kamp. På slutten av 70-tallet var det smått med stemning på Vålerengas kamper (Grønningen 2003:194), men det skulle det snart bli slutt på. Grønningen var i England på slutten av 1970-tallet og begynnelsen av 1980-tallet, hvor han fulgte fotballaget Arsenal. Her så han fotball og opplevde stemningen supporterne skapte. Grønningen ønsket å få oppleve noe av den samme stemningen på Bislett, hvor Vålerenga da spilte sine hjemmekamper. Han begynte å lage sanger og ”kuppet” Store Stå⁴ på Bislett - for å formidle sine sanger til de andre og dermed få flere med på å synge. Dette ble begynnelsen på en stor sangtradisjon i Klanen (Grønningen 2003).

Grønningen fikk ideen til navnet Klanen en søndagskveld han hadde sett svensk fotball. ”Jeg rappa umiddelbart melodien til en av sangene, og dermed ble *Vi er Vål’enga Klanen, Vål’enga* til. Navnet Klanen var tøft, provoserende, kontroversielt og passa godt på vår brokete forsamling” (Grønningen 2003:195).

Klanen har et hovedstyre på fem personer, i tillegg til arbeidsgrupper for tifo, sang, økonomi, turer, sikkerhet, web, Klansropet, publikasjoner med mer.⁵

Annen forskning

Det har blitt rettet større oppmerksomhet omkring fotballsupportere de siste årene og da særlig innenfor de samfunnsvitenskapelige fag. Det å kunne forstå og kontrollere voldsproblemene blant fotballsupportere i England var bakgrunnen for fremveksten av britiske fotballsosiologi (Hjelseth 2006). Universitetet i Leicester, med forsker Eric Dunning i spissen, har vært sentrale her. Fokus var i starten tribunevold og hooligans i supportertermiljøene (Dunning 1999, Giulianotti og Armstrong 2001, 1997).

Fra 1990-tallet har mening og identitetskonstruksjon blant fotballsupporterne blitt mer gjeldende innenfor forskningen (Hjelseth 2006). Man har gått fra å studere enkelte grupper innad i supporterklubbene til å se på supportergruppene i sin helhet. Disse studiene har til felles at de ønsker å undersøke og lokalisere den kulturelle og historiske dannelsen av regional og nasjonal identitet gjennom engasjementet for fotball (Giulianotti og Armstrong 1997).

⁴ Betegnelse for område på fotballtribune hvor supporterklubber står.

⁵ Klansropet er Klanens medlemsblad.

I Norge har særlig identitetskonstruksjon blant fotballsupportere vært det sentrale i fotballforskningen, og da særlig i sosialantropologien. Hans K. Hognestad (1995, 2001, 2004) og Eduardo Archetti (1985, 1999, 2003) har gitt viktige bidrag her. Hognestads arbeid sentrerer omkring identitetskonstruksjon blant fotballsupportere på lokalt og nasjonalt plan, og han har også sett på nordmenns forhold til engelsk fotball (2004). Archettis arbeid blant argentinske fotballsupportere har gitt større forståelse av identitetsbygging gjennom idrett (1999).

Når det gjelder supportersang er det forsket lite på dette i Norge og jeg finner ingen avhandling om supportersang her. Hognestad har ved en anledning skrevet noe om sangtradisjon i fotball og innhold i supportersang (2003), og i hans hovedoppgave om Hearts supportere skriver han et kapittel om skotske supportersanger (1995). Bradley (1998) reflekterer også over skotske supportersanger når han skriver om supportersangene til Glasgow Rangers og Celtic. Armstrong og Young (2000) får frem hva som kjennetegner innholdet i supportersang og skriver både om sanger rettet mot eget lag og om rivaliserende tekster som skaper avstand til motstanderne på fotballkamp. Diskriminerende supportersanger blir drøftet i en artikkel skrevet av Doosje, Manstead, Scheepers og Spears (2003).⁶

Richard Middleton gjør en kort analyse av hva som skjer når man reproducerer en sang så den kan brukes som supportersang (1990), og David M. Howard har skrevet en artikkel hvor han presenterer sin undersøkelse om tonalitet blant supporterne i England.⁷

I en reportasje i Klansropet våren 2007 ble studenter som forsker på Klanen presentert. Fagområder som var presentert var antropologi, sosiologi, musikkvitenskap, pedagogikk og kriminologi (Klansropet 2007 nr.74). Tidligere har Vebjørn Johansen (2002) gjort en studie av mening og identitet blant medlemmer av Klanen. Arve Hjelseth (2006) sin doktorgrads-avhandling i sosiologi omhandler fotballsupporteres forhold til kommersialiseringen av fotballen. Klanen blir her omtalt blant flere andre klubber. Elisabeth Skoglund Johnsen (2007) fokuserer på å vise hvordan innlemmelsen i et supporterfellesskap i stor grad skjer gjennom kroppen i sin bok "Klanen – den kollektive kroppen". Både Johansen (2002), Hjelseth (2006)

⁶ <http://psp.sagepub.com/cgi/reprint/29/5/568> [lesedato 27.mars 2008]

⁷ <http://www.ingentaconnect.com/content/apl/slog/2004/00000029/00000002/art00005>

[lesedato 27.mars 2008]

og Skoglund Johnsen (2007) nevner supportersangene som en viktig del av det å være supporter, men går ikke dypere inn på hva supportersangene betyr for supporterne.

Jeg mener oppgaven min er et viktig bidrag i forskningen fordi den gir ny kunnskap om supportersang, om fotballsupporteres forhold til supportersangene, og om supportersangenes betydning for fotballsupporternes identitet.

Kort presentasjon av mine funn

I studien har jeg funnet at Klanen ønsker, og arbeider for, å være annerledes enn andre supporterere. Dette kommer til uttrykk både i supportersangene og hos informantene. Klanen har en særegenhet, og det å være med i Klanen er å være del i et større fellesskap hvor supportersangene er med på å konstruere og opprettholde identitet. Jeg har funnet at supporterere i Klanen har tanker om hvordan det musikalske uttrykket i supportersangene skal være. Klanen åpner for og oppfordrer alle til å synge, og jeg har funnet at mennesker, uten musikalsk bakgrunn, utøver musikk, komponerer og bidrar med sitt uttrykk i Klanens supportersanger. Supportersangene er først og fremst til for å støtte fotballaget Vålerenga, men jeg har også funnet at supportersangene har en stor og viktig rolle for supporterne selv. Supporterene ser på seg selv som den tolvte spiller. Et viktig funn er også at produksjonen av supportersangtekster og melodier er stor. Jeg utdyper videre funnene gjennom hele oppgaven.

Oppgavens videre struktur

Oppgaven bygger på informantenes fortellinger og min deltakelse blant supporterere i Klanen. Kapittel 2 er redegjørelse for valg av metode. Kapittel 3 handler om identitet, hvor jeg legger vekt på stedsidentitet og forholdet mellom musikk og identitet. Jeg presenterer tekstene i supportersangene, og gjør en kategorisering av disse, for å øke vår forståelse av hva som uttrykkes i supportersangene. I kapittel 4 viser jeg hva som er særegent ved supportersangene i Klanen. Her presenteres særlig informantenes meninger om Klanens egenart i supportersanguttrykket. I kapittel 5 presenterer jeg tribunedramaet. Her skriver jeg om musikalske uttrykk på tribunen og hvordan de syngende supporterne organiserer seg. Deretter beskriver jeg en omgang fra en fotballkamp. Ved å gå inn i et tribunedrama på den måten, vil vi forstå hva som skjer blant supporterere på kamp, og se hvilken rolle supportersangene har. I kapittel 6 avslutter jeg med å oppsummere og konkludere.

2. Metode

I dette kapitlet gjør jeg rede for hvilke metoder jeg har brukt for å få svar på problemstillingene.

For å tilegne meg kunnskap om musikkulturen i Klanen var det nødvendig å oppsøke menneskene i Klanen, bli kjent med miljøet og sangkulturen på nært hold. Jeg forstod tidlig i arbeidet at deltakende observasjon ville være en viktig arbeidsmetode som ville tjene oppgaven. Deltakende observasjon er en av de mest sentrale kvalitative metodene i samfunnsforskningen (Fangen 2004). Jeg kom også frem til at å intervju mennesker med sentrale roller i forhold til supportersangen i Klanen, ville gi meg utfyllende kunnskap om emnet. Ved å kombinere disse to metodene med litteratur og teori vil jeg kunne redegjøre for enkeltpersoners forhold til supportersang, men jeg vil også til en viss grad kunne bevege meg ut over de primære deltakernes selektive perspektiv (ibid.). Å kombinere flere metoder kalles gjerne en triangulering (ibid.:140). Min forståelse vil stadig bli større ved en slik kombinasjon. Det empiriske materialet vil jeg drøfte i forhold til teori på området.

Hermeneutisk tilnærming

Hermeneutikk handler om å fortolke fenomener og å beskrive vilkårene for at forståelse av mening skal være mulig (Dalland 2000:55). Jeg ønsket å øke min forståelse av fenomenet supportersang, og se på hvilken rolle sangene har for supporterne i Klanen. Min forforståelse av supportersang var liten, og dette påvirker tolkningen. Jeg kom utenfra og inn i et nytt miljø, og dermed så jeg på supportersang og miljøet rundt med et åpnere blikk enn hva jeg hadde gjort om jeg selv hadde vært fotballsupporter i flere år. Min tolkning vil preges av dette.

Det å delta med egen stemme i supportersang gir mening til mennesker, og meningen må fortolkes for å kunne forstås. Jeg bruker en hermeneutisk tilnærming i mitt forsøk på å forklare fenomenet. Mitt anliggende er å finne de skjulte meningene i sangkulturen i Klanen, og tolke disse, for forhåpentligvis videre å kunne se hvilken rolle sangene har for medlemmene.

Dalland snakker om at det ikke finnes noe bestemt utgangspunkt eller sluttunkt for tolkningsakten. Helhet og del, subjekt og objekt, min pendling mellom ulike perspektiver – alt

dette utgjør også en helhet som lever og utvikles videre, som en hermeneutisk spiral (ibid.:57). Min og andres forståelse og oppfatning av supportersangenes rolle blant medlemmer i Klanen er stadig i utvikling. Mitt arbeid er en del av en større sammenheng – et bidrag i forskningen.

Deltakende observasjon

Deltakende observasjon kan beskrives som innsamling av data ved å delta i det daglige livet til menneskene vi studerer, se på hvilke situasjoner menneskene går inn i, og ikke minst se på hvordan de oppfører seg i situasjonene. Som forsker kan jeg gå inn i samtale med noen eller alle av deltakerne i situasjonene og jeg kan oppdage deres fortolkninger av hendelser jeg selv har observert. Metoden kan også brukes til studier av ikke dagligdagse situasjoner og hendelser (Fangen 2004).

Begrepet deltakende observasjon sier noe om forskerens måte å arbeide på, ved at det viser til den komplekse balansen mellom det å være blant folk og delta i samhandlingen, samtidig som man er der for å studere og observere dem. Kombinasjonen av deltakelse og observasjon gjør at man utfører to former for samhandling; Man involverer seg i samhandling med andre, samtidig som man iakttar hva menneskene foretar seg (ibid.:29). I mitt tilfelle vil det si at jeg både deltar blant fotballsupporterne med sang og observerer hva de gjør.

Fangen skriver om ulike deltakerroller i gjennomføring av deltakende observasjon. Et ideal er å opparbeide intim kunnskap om miljøet, den kulturen eller organisasjonen som skal studeres, samtidig som man har samfunnsvitenskapelig analytisk og metodisk skoleing. Det som skiller ulike observasjonsstudier fra hverandre, er hvorvidt man deltar i sammenhengen man studerer eller ikke. Grad av deltakelse varierer gjerne over tid. Man kan for eksempel starte med å bare se på, altså en ren tilskuer- eller observasjonsrolle, for så å gradvis involvere seg mer i løpet av studiet. Men motsatt tilfelle er også mulig, man kan trekke seg ut etter å ha startet med full deltakelse (ibid.).

Det å gå inn i et supporter miljø var nytt for meg, og jeg måtte innta en deltakerrolle for å tilegne meg tilstrekkelig kunnskap. De viktigste formene for deltakerroller er delvis deltakende observatør, fullt deltakende observatør, ikke deltakende observatør, og ikke-observerende deltaker/ ”go native” (ibid.). Den vanligste forskerrollen i feltarbeid er den

delvis deltakende observatøren. Det vil si at man deltar i den sosiale samhandlingen, men ikke i de miljøspesifikke aktivitetene (Fangen 2004:103). En fullt deltakende observatør vil si at man har en fullstendig deltakerrolle, ofte fordi prosjektets problemstilling fordrer at man opplever og føler seg som en deltaker, ikke bare observerer de andres deltakelse (ibid.:104). En rolle som ikke-deltakende observatør innebærer at man kun observerer, uten at man involverer seg i samhandlingen selv (ibid.:106). I en slik rolle kan man oppleve å få tilgang til ulike typer informasjon, ved altså kun å stå på utsiden og observere. Velger man en slik rolle er det ofte vanskelig å få gode data, man vil ikke nødvendigvis forstå godt nok hva som foregår. Den ikke-observerende deltakerrollen, den man kaller ”go native”, vil man kanskje komme innom i løpet av studiet. Mange feltarbeidsforskere opplever at man i sin studie kan gå inn i rollen som ikke-observerende deltaker, ved at man nettopp glemmer observasjonen (ibid.).

Videre beskriver jeg min rolle som deltaker i supporter miljøet i Klanen, og hvordan jeg bearbeidet og brukte mine funn.

Gjennomføring

Helt i starten av mitt arbeid opparbeidet jeg kunnskap gjennom søk i litteratur og på Internett. Tidlig i arbeidet kom jeg i kontakt med antropolog Hans K. Hognestad, som har forsket på området (2004, 2003, 2001, 1995). Gjennom han kom jeg videre i kontakt med to andre studenter ved Universitetet i Oslo som også studerte Klanen. En av disse, sosialantropolog Elisabeth Skoglund Johnsen, leverte sin masteroppgave våren 2007. Den ble senere gitt ut i bokform (Skoglund Johnsen 2007). Skoglund Johnsen, som lenge har vært i miljøet, formidlet til Kjell Henning Thon at jeg skulle skrive en oppgave om musikkulturen i Klanen. Thon, som har vært og er en sentral person i Klanen, kontaktet meg for å få et intervju til Klansropet - han ville intervju studentene om hvorfor de skriver oppgaver om Klanen. Under intervjuet inviterte Thon meg til en ”heltefest” Klanen skulle arrangere på Bohemen, en fest hvor de skulle sette pris på personer som i forrige sesong hadde gjort en god innsats frivillig for Klanen. Thon mente det ville være en god start på arbeidet – og det kunne føre til at jeg fikk opprettet kontakt med flere sentrale personer som jobber med sangene i Klanen.

Jeg gikk på heltefesten og kom i kontakt med Nimo Gasparini, som sitter i styret i Klanen og er sangstarter, og Svein Erik "Svenna" Rogsund Bakke, sangstarter og leder i sanggruppa.⁸ Jeg utvekslet telefonnummer med disse, og vi har siden hatt løpende kontakt gjennom studiet, og de har gitt viktige bidrag ved å la seg intervju. Både Thon, Gasparini og Bakke var viktige personer som gjorde at jeg kom inn i sangmiljøet i Klanen, og jeg opplevde dem alle som "portvakter"; de sikret meg tilgang til informasjon, inviterte meg med på forskjellige ting, og godkjente meg (Fangen 2004:63).

Kontakten jeg opprettet gjorde at jeg fikk delta i ulike sammenhenger. Jeg har vært på flere sangmøter med sanggruppa, innspilling av supportersanger, sangdag med Mini-Klanen, folkemøte på Valhall, og på sangbuss til Skien for å se kampen mellom Odd Grenland og Vålerenga.⁹ Jeg har vært på flere fotballkamper sesongen 2007, da stort sett på hjemmekamper. På to av disse kampene gjorde jeg opptak blant de syngende supporterne. Dette har ført til beskrivelse av en omgang fra sangtribunen (kapittel 5).

I arbeidet har jeg ønsket å ha rollen som en delvis deltakende observatør. Det vil da si at jeg har deltatt noe i den sosiale samhandlingen, men jeg har også observert og dermed trukket meg unna deltakelse. Jeg har gradvis lært supportersangene, og etter hvert har jeg blitt mer deltakende med egen sangstemme under fotballkampene. Jeg har ikke deltatt i aktiviteter som er særegne for supportertermiljøet. Eksempel på dette er at jeg ikke har kunnet snakke "fotballspråk" (om teknikk, spillerferdigheter osv), om selve spillet, trenere, med mer.

På fotballkampene har jeg vekslet mellom å være delvis deltakende observatør og fullt deltakende observatør. På folkemøtet i Valhall var jeg ikke deltakende observatør, og de gangene jeg har blitt litt for ivrig på enkelte fotballkamper, har jeg vært over i en ikke-observerende deltakerrolle. Disse erfaringene mener jeg har styrket mitt arbeid, fordi jeg bevisst har sett min rolle som observatør. Det har ikke vært noe ideal å oppnå fullstendig deltakelse, men snarere å søke den grad av deltakelse som kunne gi mest fyllestgjørende data (Fangen 2004)). På Ullevaal Stadion har jeg vekslet mellom å stå på Vestbredden og i

⁸ Sangstartere er supportere som starter supportersangene på fotballkamp. De blir også kalt forsangere. Jeg beskriver nærmere sangstartere i kapittel 5.

⁹ Miniklanen er "barnesupporterne" i Klanen.

Colasvingen, da for å oppleve sangene fra forskjellige steder.¹⁰ Jeg har dermed observert og deltatt i supportersangene fra både Cola og Vestbredden. De gangene jeg har stått i Cola, har jeg stått sammen med de som starter supportersangene. Det gjorde jeg også da jeg var på kamp i Skien. Under en kamp satt jeg sammen med Mini-Klanen.

I enkelte situasjoner har jeg vært usikker på rollen min under fotballkampene. Jeg har følt at jeg har lurt både meg selv og andre til å tro at jeg virkelig er en supporter i Klanen. Og noen ganger har engasjementet blitt så stort at jeg har glemt å observere og jeg har kommet over i en ikke-observerende deltakerrolle – noe som kan ha ført til at jeg har gått glipp av viktig informasjon. Som hjelp i denne sammenhengen valgte jeg ved to tilfeller, som tidligere nevnt, å ta opptak av supportersangene. Opptakene gir og dokumenterer informasjon jeg ellers ville glemt eller oversett.

Jeg har også gjort feltnotater fra deltakelse og observasjoner. Å skrive feltnotater innebærer å forvandle hendelser som kun eksisterer i øyeblikket, til å bli en redegjørelse som eksisterer på papiret, og som man kan vurdere igjen og igjen (Fangen 2004:78). Under kampene skrev jeg ned stikkord i notatbok – mer utfyllende notater skrev jeg senere. Jeg har ikke gjort en konkret kategorisering av materialet fra min deltakelse, men brukt mine erfaringer i kombinasjon med informasjonen fra de kvalitative intervjuene.

I tillegg til deltakelse blant supporterne, har jeg funnet interessante data fra forum på Internett. Her diskuterer supportere blant annet tribuneliv, sanger og tekster.¹¹ Jeg har brukt noen innspill fra disse forumene som supplement til andre data.

Min deltakende observasjon gjorde at jeg kom inn i miljøet, og opprettet god kjennskap til supportersangmiljøet i Klanen. Jeg har brukt informasjonen fra observasjonene til å finne ut hvilken rolle supportersangene har for supporterne i Klanen.

¹⁰ Vestbredden er vestre langsiden av Ullevaal Stadion. Colasvingen eller Cola er syd-svingen på Ullevaal Stadion. Navnet kommer av reklameskilt for Coca Cola. Går også under navnet Gaza, men dette navnet ble lite brukt sesongen 2007, derfor betegner jeg svingen som Colasvingen eller Cola i denne oppgaven.

¹¹ <http://forum.klanen.no//index.php>

Det kvalitative forskningsintervju

Det kvalitative forskningsintervjuet forsøker å forstå verden fra intervjupersonenes side, å få frem betydningen av folks erfaringer, og å avdekke deres opplevelse av verden, forut for vitenskapelige forklaringer. Det kvalitative forskningsintervjuet er et produksjonssted for kunnskap (Kvale 1997:17).

For å få innblikk i supporterens livsverden, fenomenet supportersang og supportersangenes rolle blant Klanens medlemmer, valgte jeg å intervju sentrale syngende supportere. Jeg ønsket i intervjuene å få frem betydningen av deres erfaringer basert på en hverdagslig samtale, men som en faglig konversasjon (Kvale 1997). Jeg ville ”innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden, med henblikk på fortolkning av de beskrevne fenomenene” (ibid.:21).

Jeg kunne ha gjort en større kvantitativ spørreundersøkelse om supporterens forhold til supportersangen i Klanen. Jeg ville da antakeligvis fått flere objektive opplysninger om supporterens forhold til supportersangene, og intervjuene ville ikke avhenge for mye av dem som blir intervjuet. Jeg valgte kvalitativ intervju som metode, fordi jeg mener at denne intervjuformen har en styrke ved at den ”fanger opp variasjonen i intervjupersonenes oppfatninger om et tema og dermed gir et bilde av en mangfoldig og kontroversiell menneskelig verden” (ibid.:23).

Jeg ville, i forskningen, ikke bare innhente ytre observasjon, men jeg ville ”fokusere i stadig større grad på den forståelse som oppstår gjennom samtaler med de menneskene som skal forstås” (ibid.:25). Gjennom intervjuene ville jeg prøve å forstå hvilken rolle supportersang har for medlemmene i Klanen, og hvordan identitet konstrueres gjennom supportersang. Jeg ville, slik Postholm også sier, få et innblikk i eller en forståelse for hva som foregår i supporterens bevissthet, og samtidig få innblikk i deres livsverden, både med de begrensninger og muligheter det byr på for handling og samtalefelleskap (Postholm 2005:68).

Informantene

I Klanen er det mange supportere, og mange meninger omkring supportersang, noe jeg kommer inn på senere i oppgaven. Jeg har som sagt hatt fokus på sangfeltene som er sterkest, der hvor flest supportere synger, der hvor sangene får gjennomslag og spres til andre felt.

Jeg har i arbeidet intervjuet fem Vålerenga-supportere som er medlemmer i Klanen. Alle har til felles at de elsker Vålerenga, og er genuint opptatt av supportersangen i Klanen. Alle informantene er sentrale syngende supportere, hvorav fire er sangstartere og den siste en såkalt ”andresanger”.¹² Jeg har bevisst søkt etter å intervju sangstartere, eller medlemmer i sanggruppa i Klanen. Klanen har ingen kvinnelige sangstartere, alle er menn. Dette har sin naturlige forklaring – kvinner har dessverre ikke samme lydnivå eller kraft i stemmen som menn, dermed når ikke kvinnes stemme like langt ut på tribunen slik menns stemmer gjør. Sangstarternes rolle er å sette i gang sanger som raskt kan spres på feltet, dette blir for kvinner vanskelig å få til.

Jeg har oppnådd kontakt med informantene gjennom først å kontakte enkelte av dem. Deretter har disse anbefalt meg å snakke med andre sentrale syngende supportere. Jeg mener derfor at jeg har fått innblikk i hvilken rolle supportersangen har for supporterne i Klanen. Informantene har gitt samtykke til at jeg kan bruke deres fulle navn. Etter ønske fra Tony har jeg kun brukt hans fornavn.

Informantene er:

1. Nimo Gasparini
2. Kjell Henning Thon
3. Tony
4. Svein Erik ”Svenna” Rogsund Bakke
5. Kjell Grønningen

Jeg ser at det er en svakhet ved metoden at jeg kun har snakket med supportere som har sentrale roller i sangmiljøet i Klanen. Det hadde vært interessant å intervju supportere uten slike posisjoner, og uten et så nært forhold til supportersangene, men siden det tidligere ikke er gjort noen forskning på akkurat dette, valgte jeg som sagt bevisst å snakke med sentrale syngende supportere da jeg mener disse ville gi meg mye interessant informasjon. I oppgaven omtales informantene med fornavn.

¹² En andresanger henger seg på så fort sangstarteren har satt i gang en sang. Andresangere står alltid i umiddelbar nærhet til sangstarterne. Jeg beskriver nærmere andresangere i kapittel 5.

Intervjuguide

Før jeg gjorde intervjuene lagde jeg en intervjuguide. En intervjuguide inneholder emnene som skal tas opp i intervjuet, samt hvilken rekkefølge de skal ha (Kvale 1997:76). Jeg lagde intervjuguiden som en grov skisse av emnene jeg ønsket å komme inn på. Vi kan si at det er en halvstrukturert intervjuform – med grov skisse over emner, samt forslag til spørsmål. (ibid.). Under intervjuene hadde jeg med meg intervjuguiden. Jeg forsøkte å ha samme rekkefølge på spørsmålene i alle intervjuene, men i de tilfeller hvor samtalen naturlig gikk inn på emner jeg ville ta opp, stoppet jeg ikke for å stille spørsmålet.

Den grove skissen ble etter hvert klar. Forslag til spørsmål synes jeg var utfordrende. Jeg var redd jeg ikke skulle få med meg alt. Dette resulterte i at forslagene til spørsmål ble mange, noe som igjen resulterte i at det under intervjuene ble noe vanskelig å ha oversikt over spørsmålene. Likevel var det en trygghet å vite at jeg hadde mange spørsmål å stille om det skulle bli vanskelig å starte samtalen eller holde samtalen i gang. Jeg har søkt etter å ha spørsmål som dynamisk sett er med på å skape en positiv interaksjon – slik at samtalen kan holdes i gang og motivere intervjupersonene til å fortelle om sine erfaringer og følelser (ibid.:77). Jeg har prøvd å stille enkle, åpne spørsmål som gjerne får supporterne til å fortelle sin historie. Emnene med forslag til spørsmål – intervjuguiden, så til slutt slik ut:

Emner	Forslag til spørsmål
<p>Personlig tilknytning. Personlig tilknytning til Vålerenga og Klanen. Hvem er personen jeg intervjuer, hva er hans forhold til Vålerenga og Klanen? Historien til personene.</p> <p>Sang. Følelser knyttet til det å synge på kamp, selve utførelsen, organisering.</p> <p>Tradisjoner/Historie. Tanker om fremtiden. Strømninger. Grupperinger.</p>	<p>Personlig tilknytning</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kan du fortelle meg om ditt forhold til Vålerenga og Klanen? Når ble du Vålerenga-supporter? Hvorfor Vålerenga? 2. Kan du si noe om hvorfor du engasjerer deg i Vålerenga? 3. Kan du fortelle litt om livet ditt som fotballsupporter? Påvirker ditt engasjement livet ditt ellers og eventuelt på hvilke måter? 4. Hvordan vil du beskrive deg selv og din rolle i Klanen? 5. Hva er en supporters oppgave slik du ser det? <p>Sang</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Kan du si noe om hvorfor du synger på fotballkamp? 7. Hva går forsangerens oppgave ut på? 8. Hva er din rolle på tribunen? Hva føler du når du setter i gang en sang? Hvilke valg tar du? 9. Har du hatt opplevelser hvor du har følt at sangen har hatt en spesiell betydning for spillet? 10. Hvilken funksjon mener du sangen har/bør ha? 11. Blir du sliten i stemmen? Hva synes du om din egen stemme? Synger du noe ellers? 12. Hva tenker du omkring bruk av klapping og trommer? 13. Kan du beskrive hvordan en perfekt fotballkamp er, sangmessig? 14. Har du noen formening om hva en god fotballsang er? 15. Hvordan organiserer dere sangen? 16. Har du noen tanker omkring kvinnens sangstemme? Har du et ideal for hvordan fotballsang skal høres ut? 17. Hvilke kriterier har du for at en melodi kan brukes? Ser du noen utfordringer blant supporterne i Klanen når det gjelder sangen? 18. Hvorfor ”disser” dere andre lags supportere? Har det noen effekt? Har du opplevd at det har hatt en effekt? <p>Tradisjoner/Historie</p> <ol style="list-style-type: none"> 19. Kan du si litt om hvilken sangtradisjon Klanen har? 20. Har Klanen ulike grupperinger? Har man ulike sangtradisjoner i gruppene? 21. Hva ønsker du at andre klubber skal tenke om Klanen? 22. Hva tenker du om fremtiden til Klanen, medlemsvekst osv.? Vil dette påvirke sangen?

Tabell 1: Intervjuguide

Gjennomføring av intervjuene

Jeg tok kontakt med informantene i god tid før intervjuene for å avtale tid og sted, og for å informere om hva vi skulle snakke om. Informasjonen de fikk, var at jeg skulle snakke med dem om deres forhold til supportersangen i Klanen. Opptak av intervjuene ble gjort med minidisc-spiller. Jeg valgte minidisc-spiller fordi jeg som intervjuer da kunne konsentrere meg om intervjuets emne og dynamikk, og det er også et redskap jeg håndterer godt. Ved å gjøre opptak fikk jeg mulighet til å høre intervjuene igjen og igjen, og det ville også fange opp ordbruk, tonefall og pauser, som kunne være verdifull for transkripsjonen og den videre forståelsen i ettertid.

To av intervjuene ble gjennomført på Klanens kontor, ett ble gjort på busstur fra Skien til Oslo, ett på Bohemen Sportsbar, og ett på ZEB-bygningen på Blindern. Hvert intervju tok ca 45 min. Jeg gjorde ikke prøveintervju, noe jeg i ettertid ser kunne vært hensiktsmessig. Ved å ikke ta prøveintervju var jeg unødig spent under mitt første intervju. Selv om jeg mener jeg håndterer en minidisc-spiller godt, var jeg likevel spent og rettet oppmerksomhet mot det tekniske. Hadde jeg gjort et prøveintervju ville jeg hatt mer kontroll over det tekniske, som nok ville ført til mer ro og konsentrasjon under mitt første intervju. Alle intervjuene ble vellykket teknisk sett.

Kvale anbefaler å gi intervjupersonene en kontekst for intervjuet gjennom informasjon både før og etter selve intervjuingen (Kvale 1997). Jeg valgte derfor å fortelle litt om min egen bakgrunn før selve intervjudelen, og presenterte mitt ståsted i forhold til fotball og min interesse for supportersang. Kvale skriver om at man i avslutningen kan oppleve en viss spenning eller engstelse (ibid.), og enkelte ganger opplevde jeg det. Jeg ble litt usikker, og visste ikke helt hvordan jeg skulle avslutte det. I ettertid ser jeg at jeg kunne vært mer forberedt på denne delen, det ville antakelig gitt meg mer trygghet. Jeg avsluttet alltid intervjuene med å takke og spørre om jeg kunne ta kontakt igjen om det skulle dukke opp noe mer. Alle intervjupersonene var positive til dette – og det er ikke sikkert at de oppfattet min usikkerhet selv om jeg følte den påvirket meg noe.

Bearbeiding og analyse

Med utgangspunkt i Kvales seks trinn i analysen (Kvale 1997:122ff), vil jeg nå presentere mitt analysearbeid fra intervjuene. Først har jeg strukturert det store og komplekse intervjumaterialet i transkripsjonen, videre har jeg bearbeidet og klargjort materialet så det blir mer mottakelig for analyse, og deretter har jeg gjort den egentlige analysen hvor intervjuenes mening utvikles (Kvale 1997).

Transkripsjonen er ikke klippefaste data i en intervjuundersøkelse; de er kunstige konstruksjoner av kommunikasjon fra muntlig til skriftlig form (ibid.:102). Jeg har selv transkribert intervjuene. Først har jeg skrevet ned alt, for så å gå gjennom og bearbeide. Setningene jeg har brukt i oppgaven har jeg redigert fordi ”det ordrett transkriberte muntlige språket kan fremstå som usammenhengende og forvirret tale, og også som indikasjon på svakt intellektuelt nivå” (ibid.:106). Mitt ønske var at meningene i intervjuene skulle komme frem på en så tydelig måte som mulig, og jeg antar at det ville blitt litt kunstig med uredigerte setninger. Mine intervjupersoner er alle fra Osloområdet, og har noe dialektisk uttale som for eksempel; veit (vet), døm (dem/de), atte (at) med mer. Jeg har brukt lite dialekt når jeg har redigert. Jeg har brukt a-ender for å indikere at de kommer fra Osloområdet, og også for gi en følelse av muntlig tale. Jeg har utelatt talelyder som ”eh”, ”hm”, og overflødige ord som ”liksom” og ”altså”. Ord som blir gjentatt, og oppdelte setninger har jeg også utelatt. Jeg har gjort dette for at teksten skal bli mer forståelig og lettere å lese. Innhold og mening er likevel bevart i sitatene. For å vise hvordan jeg har redigert vil jeg vise et eksempel:

Sitat fra transkripsjonen: ”Vi samler oss, vi som veit at vi har sterke stemmer og som kan sangene bra, så vi samler oss og så prøver vi også få en så bra plassering som mulig på tribunen, for å kunne få best mulig... at sangen blir best mulig når den blir startet.” Den redigerte setningen ble: ”Vi samler oss, vi som vet at vi har sterke stemmer og kan sangene bra. Vi samler oss og prøver å få en så bra plassering som mulig på tribunen [...] slik at sangen blir best mulig når den blir startet.”

Etter at arbeidet med transkripsjonen var gjennomført, delte jeg innholdet inn i ulike kategorier (Postholm 2005:88, Kvale 1997:129). Dette gjorde jeg ved å lese gjennom intervjuene flere ganger mens jeg lette etter temaer som gikk igjen hos de ulike informantene. Disse temaene ville da bli kategorier jeg videre kunne bygge oppgaven på. Kategoriseringen strukturerte intervjusamtalene og ga en oversikt over meninger og særpreg hos de syngende supporterne (Kvale 1997).

Jeg samlet alle emnene og vurderte hvilke som i størst grad kunne svare på problemstillingen. Emnene utgjorde til slutt tre hoveddimensjoner med underkategorier (ibid.:129).

Tabell 2 viser hoveddimensjoner fremkommet på grunnlag av underdimensjonene. Fra samtaler med informantene ble hoveddimensjonene følgende: sangenes rammefaktorer, identitet og Vålerenga (forholdet til Vålerenga) og tribunedrama, stemning. Enkelte underdimensjoner går igjen, som for eksempel territorium. Territorium har med både rammefaktorer å gjøre (da særlig tribunesituasjon), og med stemning å gjøre (sangtekster som understreker klar avstand til det møtende laget).

Jeg har brukt hoveddimensjonene som rammer for oppgaven, og intervjuenes mening kan utvikles og tolkes innenfor dimensjonene.

Sangenes rammefaktorer	Identitet Det særegne ved Klanen	Tribuneliv, Stemning
<i>Tribune Diskusjon Timing Forsanger/Sangstarter</i>	<i>Tilhørighet til Vålerenga Tekstene By – bønder: ”Oss mot dem” Vi er gode supportere</i>	<i>Funksjon Improvisasjon Spontanitet Hva er en god supportersang Originalitet Tiltak</i>
Plassering Trommer, megafon, capo Diskusjon: nytt/gammelt - hjelpemidler Sangstemme, forsanger Timing Sangkomponering	Tilhørighet til stedet Vålerenga Sangtekstene Antirasisme Tradisjon/historie By – bønder Territorium Hvem er en god supporter Livet som supporter Språk	Funksjon Betydning Improvisasjon Spontanitet Takhøyde Alkohol Opplevelser/fortellinger Sangkulturen Hva er en god supportersang Originalitet Tiltak: sanggruppa, sangkontrakt, demokrati Kvalitetssikring

Tabell 2: Kategorier

For å utvikle intervjupersonenes mening spiller min forståelse og tolkning av intervjusamtalene stor rolle. Som tolker, går jeg dypere enn til det som blir direkte uttalt, og utarbeider strukturer og meningsrelasjoner som ikke umiddelbart er synlig i teksten (Kvale 1997:133). Jeg har rettet større oppmerksomhet mot enkelte av underkategoriene enn andre. Dette er fordi jeg med utgangspunkt i problemstillingen mener at enkelte av underkategoriene svarer mer på problemstillingen enn andre.

I oppgaven søker jeg etter å utarbeide meningsrelasjoner mellom det uttalte fra intervjupersonene, min deltakende observasjon – for deretter å drøfte disse i forhold til relevant litteratur.¹³

Validitet

Mine intervjupersoner var alle veldig interessert i supportersangen i Klanen, derfor var det ikke vanskelig å få supporterne til å snakke med meg om deres forhold til supportersang. Supporterne uttrykte en klar lidenskap for fotball og supportersang, og jeg har all grunn til å tro at de snakket ”sant”. Likevel stiller jeg spørsmål om mine informanternes validitet eller troverdighet. Hvordan kan jeg være sikker på at det mine informanter sier er sant? Er informantene troverdige?

I kunnskapsproduksjonen trengs en kvalitetskontroll, et valideringsarbeid, som kan gå gjennom flere stadier (Kvale 1997). Kvale presenterer syv slike stadier: tematisering, planlegging, intervjuing, transkribering, analysering, validering og rapportering (ibid.:165). Valideringsarbeidet består altså av flere deler. Temaet for oppgaven har jeg gjort rede for tidligere i oppgaven. På planleggingsstadiet, hvor jeg nå befinner meg, gjør jeg rede for valg i forbindelse med metode, intervjuing, transkribering og analyse. Når det gjelder rapporteringen, oppgaven i sin helhet, involverer vi spørsmålet om hvorvidt denne gir en valid beskrivelse av hovedfunnene i studien. Her kommer også leserens rolle som validitetsbedømmer av resultatene inn (ibid.).

Målet for oppgaven er at den kan informere andre forskere og det allmenne publikum om funnernes betydning og troverdighet. Jeg ønsker å gi ny kunnskap til utviklingen av fagfeltet, og fremlegge denne i en form som tillater at konklusjonene kontrolleres av leseren (ibid.).

Valideringsarbeidet i intervjuene har gitt meg noen spørsmål angående deres troverdighet. Jeg har noen ganger lurt på om jeg har fått et litt lite nyansert bilde av supportersangen i Klanen. Informantene mine har fått vite at jeg selv ikke er fotballinteressert – dermed har det av og til følt som om de skulle ”frelse” meg. Dette har muligens gitt meg både fordeler og ulemper – de kan ha gitt meg mer informasjon om sangene enn de ellers ville gitt andre, men de kan også ha gitt meg et litt forfinet eller snilt bilde av supportersangtradisjonen i Klanen.

¹³ Det empiriske materiale (intervjuer og observasjonsnotater) er tilgjengelig hos undertegnede.

Fotballsupportere er generelt opptatt av at de har det beste laget, og er de beste supporterne. Noe jeg også har fått høre fra mine informanter. Utfordringene for meg har vært å vurdere informasjonen – for så å presentere denne. Mine fortolkninger vil alltid prege mine presentasjoner og diskusjoner omkring temaet.

3. Vålerenga – bare en bydel i Oslo?

Tur til Skien

Bussen stopper og supporterne går raskt ut for å ta seg en røyk. Vi er fremme i Skien hvor Vålerenga skal møte Odd Grenland. "Styggeste stadion i 1. divisjon" synges av en gjeng - de synger sin mening om stadion og peker på at Odd Grenland ligger på bunnen av tabellen for øyeblikket og er i stor fare for å rykke ned. Jeg går ut av bussen, og kommer i kontakt med en supporter. Opprinnelig er mannen fra Ålesundsområdet. Han spør meg om hva jeg driver med og hva jeg skriver om i oppgaven. Han forteller at han selv ble med i en vennegjeng som alle er Vålerenga-supportere. Etter hvert har han selv også blitt en del av miljøet, og Vålerenga har blitt fotballaget han følger. Og selv om han ikke er fra Oslo kan han med hånden på hjertet si at han har blitt "en Vål'enga". Plutselig spør han meg: "Er du Vål'enga?" Spørsmålet kommer litt brått og jeg må tenke meg litt om. Jeg svarer etter hvert at det nok er lenge til jeg kan si at jeg er Vål'enga, men at laget og supporterne har gjort et positivt inntrykk på meg er det ingen tvil om. Jeg innrømmer at jeg nok har begynt å heie litt på Enga jeg også. Han smiler lurt og spanderer ei øl på meg...

Identitet

Klanens engasjement handler om Vålerenga fotball – fotballaget fra Oslo øst. Medlemmene i Klanen deltar i et større fellesskap, og det dannes en kollektiv identitet på tribunen. Identitet handler om å skille og forene, og det er en kulturell likhet som danner grunnlaget for en vifølelse, en gruppeidentitet (Hylland Eriksen 2001). For å finne ut hvilken rolle supportersangene har for medlemmene og hvordan supportersangene kan konstruere og opprettholde identitet, vil jeg i dette kapitlet se nærmere på forholdet mellom Klanen og stedet Vålerenga, og videre se på hva som synges i supportersangene. Jeg vil også se på sammenhengen mellom identitet og musikk. Når det gjelder begrepet identitet har dette mange teoretiske innfallsvinkler. Jeg kommer ikke med en konkret definisjon av begrepet, men presenterer noen teorier omkring identitet, med fokus på forholdet mellom identitet og sted, og identitet og musikk. Jeg mener at tekstene i supportersangene vil gi oss et bilde av hvem Klanen er, hvordan de ser på seg selv og hvilken tilhørighet de har til stedet. Hvordan kan man ”bli Vål’enga”?

Stedstilhørighet på Vålerenga

”Vi er Vål’enga, Oslo by, Sankt Halvards menn”(Klanen).

Bydelen Vålerenga og idrettsforeningen Vålerenga deler samme navn. Dette forteller oss at bydel og klubb er knyttet til hverandre.¹⁴ Gjennom deltakelsen blant supporterne har jeg sett at stedet Vålerenga har en viktig plass i deres identitet, noe vi senere skal se uttrykkes i supportersangene. Videre gjør jeg en kort redegjørelse for hva sted og stedsidentitet er, før jeg ser på stedsidentitet på Vålerenga.

Sosialantropolog Trond Thuen (2003) sier at vi elementært kan si at steder er punkter i rommet som skilles ut og gis mening eller individualitet, og får navn. I denne forstand er altså stedet konstruert og det eksisterer som en kollektiv forestilling (ibid.:12). Videre sier han at ”denne kollektive forestillingen om steder varierer over tid, og de har ulik betydning for ulike mennesker. Men samtidig gir stedsnavnet en bevissthet om kontinuitet til denne avgrensede

¹⁴ Formelt sett er ikke Vålerenga en egen bydel, men en del av bydelen Gamle Oslo. En mer korrekt betegnelse vil derfor være at Vålerenga er et område i denne bydelen. Likevel velger jeg i denne oppgaven å omtale Vålerenga som en bydel i Oslo.

delen av rommet, og det gir det en kvalitet som felles referansepunkt” (Thuen 2003:12). Thuen snakker om en relasjon som skapes mellom mennesker, rom og tid, og at vi plasserer oss selv og våre handlinger i rommet ”på en måte som kan være en forutsetning for samhandling over tid, og slik kan det gi et utgangspunkt for utvikling av forestillinger om samhörighet” (ibid.:12).

Eirik Aase har skrevet en hovedoppgave i geografi om stedsidentitet på Vålerenga (2005). Han skriver: ”Identitet er et sentralt begrep når forholdet mellom mennesker og steder skal belyses, fordi mennesker og steder utvikler identitet i samspill med hverandre” (ibid.:28). I forholdet mellom klubb og sted påpeker han at ”koblingen mellom fotball og sted er markert på Vålerenga. Det er nesten ikke mulig å se disse atskilt, den ene vokser frem som et resultat av den andre, og vica versa.” (ibid.:68). Aase peker på denne sterke kobling mellom klubb og sted, og sier at ”identitet er med på å gi et sted et innhold og betydning, samtidig som steders identitet er forankret i sosial praksis og aktivitet på det gitte sted” (ibid.:28).

Jeg snakket med informantene om forholdet deres til Vålerenga. I samtalen med Kjell Henning beskrev han hva som kjennetegner identiteten til Vålerenga;

[...]For meg er Vålerengaidentiteten et fellesskap. Det er et breialt østkantfellesskap hvor det er lov å gå ganske langt i forhold til hva du sier og hva du gjør [...] det handler om hvordan oppfører du deg mot naboen og folka rundt deg og de som tror på det samme som du tror på. For noen er Vålerengaidentitet å bo i et trehus på Vålerenga, for andre er det å gå i Vålerenga kjerke hver søndag. [...] Jeg tror mange føler at de er en del av Vålerengaidentiteten uten at de nødvendigvis har satt beina på området Vålerenga. Men mangfold tror jeg kanskje er det viktigste, breialt mangfold (Kjell Henning).

Kjell Henning mener at et mangfold hvor mennesker bryr seg om hverandre, og det at man deler samme ”tro” er det sentrale. Jeg finner det interessant at han mener at man kan føle seg som en del av Vålerengaidentiteten uten at man har satt sine bein på området Vålerenga. Dette betyr kanskje at man kollektivt konstruerer Vålerengaidentiteten, og at grunnlaget for denne konstruksjonen ikke nødvendigvis kommer fra selve stedet Vålerenga, men fra en felles forestilling om hvordan det er å ”være Vål’enga”. ”Det handler om hvordan du oppfører deg mot naboen” som Kjell Henning sier. Det handler altså om noe mer enn interesse for fotball. Jeg mener vi her kan se en link til det Benedict Anderson (1983) kaller ”imagined communitites”, altså forestilte fellesskap. Selv om mennesker i Klanen ikke kjenner hverandre, er de en del av det samme fellesskapet og har en felles forståelse og forestilling om

hvordan man ”er en Vål’enga”. Det kan tenkes at det er på grunn av forestillingen om Vålerengaidentiteten at man kan ha et forhold til stedet Vålerenga, selv om man ikke har vært der.

Musikk og identitet

Syng høyt, syng Vålerenga, vi ofrer alt og gjør det vi må! Syng høyt, syng Vålerenga, ingen skal få stoppe oss nå! (Klanen).

Når det gjelder identitetsdannelse eller identitetskonstruksjon skriver Even Ruud (1997) at det å vise omsorg for verdier er en sentral komponent. Gjennom hva vi engasjerer oss i og tror på, og får leve ut i praksis, skaper vi oss selv. Ruud legger også vekt på at det å utøve musikk sammen med andre, handling og deltakelse, ikke lar seg erstatte av det å lytte til ulike typer musikk. I fellesskap og tilhørighet i en gruppe, kan en kulturell ramme skapes, og gi form til selvopplevelse, en kontekst hvor man kan definere seg selv innenfor. Denne tilhørigheten til den sosiale sammenhengen avgrenser og gir mening til relasjonene (ibid.). Hylland Eriksen sier at ”gruppeidentitet er en sosial nødvendighet, og er også nødvendig for at vi skal kunne bli individer” (2004:44). Dette forteller oss at deltakelse i en gruppe, i denne sammenhengen Klanen, har betydning for individene. Identitetsdannelse blant supporterne handler om individers forhold til de andre i den sosiale gruppen. Samtidig handler det om gruppens annerledeshet i forhold til andre, altså hvem de ikke er. Stan Hawkins sier: ”A person of ethnic minority will assert herself as part of a group, at the same time that the group will identify itself as different from a dominant group” (Hawkins 2002:13).

Supportersangene brukes som et middel for å skape engasjement og fellesskap, noe jeg kommer nærmere inn på senere. I supportersangene uttrykker supporterne felles interesse og mål; støtte og heie frem eget lag. Kampene samler supporterne, men jeg mener at også musikken, supportersangene, kan sies å bli en ”møteplass” for supporterne.

”... man faller inn i en felles musikalsk puls, svarer på hverandres initiativ, skaper og leker med forventninger som oppstår når spenning i musikken bygges opp. Gjennom innfrielsen av forventningene, gjennom følelsen av å leve sammen i musikken, oppstår en sterk samhörighet” (Ruud 1997:37).

Supporternes deltakelse i supportersangene skaper samhørighet. Supporterne bruker hverandre. Ruud sier at ”det å spille eller framføre musikk sammen med andre er en sterk kilde til opplevelse av nært fellesskap” (1997:140). Når det gjelder fellesskapsfølelsen som særlig berører musikalske forhold, viser Ruud at musikalske samhandlinger synkroniserer tids- og klangopplevelser mellom deltakerne. Han peker også på at musikk kan gjøre at man kan gå fra sosial isolasjon til å leve i relasjon her og nå (Ruud 2008). Det kan tenkes at supportersangen på tribunen er med på å styrke fellesskapet – mennesker møtes, synger sammen og skaper relasjoner.

Simon Frith (1996) mener at musikken har en viktig rolle i identitetskonstruksjon, gjennom opplevelsen musikken gir av kropp, tid og sosiale settinger: ”Music constructs our sense of identity through the direct experiences it offers of the body, time and sociability, experiences which enable us to place ourselves in imaginative cultural narratives” (ibid. 124). Når det gjelder kroppslig erfaring blant supportere i Klanen, har Skoglund Johnsen (2007) undersøkt hvordan forballsupportere i Klanen tilegner seg fellesskapet gjennom kroppslig erfaring og tilstedeværelse på tribunen. Hun har sett på hva fokuset på kropp kan ha å si for dannelsen av det sosiale fellesskapet innad i Klanen, og konkluderer med at supporterne skaper et moralsk og sosialt fellesskap, hvor hun har hatt som tese at innlemmelsen i fellesskapet skjer via kroppen (ibid.). På tribunen blir kroppen brukt som et fysisk arbeidsverktøy for å kommunisere mening mellom supporterne, mot spillerne og mot rivaliserende supportere (ibid:111). Jeg mener supportersangene også må ha en viktig rolle for dannelsen av det sosiale fellesskapet, fordi det ofte er akkurat supportersangene som oppfordrer til kroppslig utfoldelse og kommunikasjon. Frith (1996) og DeNora (2000) beskriver hvordan opplevelse av musikk ofte knyttes til en kroppslig erfaring. DeNora sier:

Moreover, it must be remembered that music is a physical medium, that it consists of sound waves, vibrations that the body may feel even when it cannot hear. The aural is never distinct from the tactile as a sensuous domain (DeNora 2000:86).

Berkaak og Frønes (2005) skriver at ”identitet virkeliggjøres gjennom stil og en bestemt kommunikatív praksis. Meningsbærende identitet er et sosialt fenomen, ikke naturgitt. Identiteten er ikke en fysiokjemisk tilstand i kroppen, men noe som konstrueres gjennom bruk av tegn i samhandling med andre mennesker” (Berkaak og Frønes 2005:16). Det kan tenkes at vi med dette kan si at medlemmer i Klanen innarbeider en felles forståelse, en identitet, som konstrueres og virkeliggjøres gjennom supportersangene – i samhandling med andre.

Fotballsupportere i Klanen

Jeg har spurt meg selv hva det vil si ”å bli en Vål’enga”. Hva gjør supporterne? Hva betyr det for dem å være supporter i Klanen? Informantene bruker mye tid på følge Vålerenga. De er engasjerte på ulike måter; Nimo er med i styret, Svenna er leder i sanggruppa og Kjell Henning er redaktør for Klansropet. Supporterne ofrer familie og penger for å følge Vålerengas fotballkamper. Nimo forteller:

[...] de siste fire-fem årene i styret har livet mitt stort sett handla om å jobbe for nok penger til å dra på kamper, sitte på nettet [...] og diskutere på forum eller mail, svare på forskjellige ting, jobbe med forskjellige prosjekter som tifo eller sang. [...] Familie blir det stort sett lite tid til, hehe. [...] de skjønner jo ikke at det her tar så mye tid. Jeg kommer aldri på besøk, men jeg prøver å fortelle at jeg ikke kan gjøre noe med det, det er bare sånn det er. Det her er livet mitt (Nimo).

Jeg forstår at det tar mye tid å være aktivt med i Klanen. Kjell Henning forteller hvordan Vålerenga styrer livet hans:

Du ser terminlista komme en gang i begynnelsen av desember og så skjønner du når du kan ha ferie [...] Vålerenga styrer livet mitt – jeg har ikke gått glipp av en hjemmekamp på fryktelig mange år. [...] det styrer livet og det er ikke sånn at det bare styrer søndager og kampdager liksom [...] det styrer egentlig hver eneste dag [...] det er der hele tida (Kjell Henning).

Når Kjell Henning sier at ”det er der hele tida” forstår jeg at hans interesse og engasjement for Vålerenga er en del av livet hans. Dette viser hvor viktig Vålerenga kan være for noen mennesker, og det viser også klart at det å følge Vålerenga handler om noe mer enn underholdning. Svenna viser meg også dette når han sier:

Det er livet mitt. Det er en livsstil egentlig – du spiser, puster og driter Vålerenga [...] det er kretsløpet [...] Det er vel sånn at du lever for helga. En søndag hvor jeg ikke har noe å gjøre er jeg helt kokos, da må jeg rydde hele huset og finne på masse ting å gjøre, for jeg blir helt rastløs (Svenna).

Svenna blir rastløs, han merker på kroppen at han mangler noe den søndagen det ikke er kamp – og derfor må han aktivisere seg for å ikke bli helt ”kokos” som han sier. Vi ser at forholdet til Vålerenga og til fotballen er sterk.

Vi mener at noe av det positive som særpreger oss er humor, selvironi og spontanitet. Dette bør vi beholde. Nå har det vist seg vanskelig å kommandere folk til å ha humor, og hva vi betrakter som

humoristisk er dessverre litt ulikt. Men vi kan forsøke å oppmuntre til det, og i minste fall forklare enkelte at vi ikke ønsker å identifisere oss med de som forsøker å se skulende, ”skumle” og ”sinte” ut. Sinnasmurfer har vi alltid latterliggjort, og det skal vi fortsette med. Videre ønsker vi å fremstå samlet. Det eneste vi alle har til felles er lojalitet og kjærlighet til VIF. Da må vi med andre ord kunne framstå utad som Vålerenga-supportere. Vi skal oppleves å være inkluderende for alle som ønsker å støtte Vålerenga (Klansropet nr 73: 24).¹⁵

Her presenterer Klanen hvem de ønsker å være, og hvem de ikke ønsker å være. Fellesskapet er sentrert rundt felles lojalitet og kjærlighet til Vålerengens Idrettsforening.

Hva synger Klanen?

Klanen har et stort supportersangrepertoar og innholdet i tekstene og bruk av melodier og rytmer varierer. Jeg ser videre på innholdet i tekstene, og gjør et forsøk på å dele dem inn i kategorier.¹⁶ Ved å forstå hva Klanen synger om, og ved å forstå innholdet i tekstene, vil vi øke vår forståelse av hvilken rolle supportersangene har for supporterne i Klanen.

I løpet av tiden jeg gjorde deltakende observasjon spilte sanggruppa i Klanene inn 140 supportersanger. Jeg var med på noe av innspillingen. Resultatet ble utgivelse av to cd-er til Klanens medlemmer, kalt ”Klanens samlede salmer”. Innspillingen er eksempel på engasjement for supportersangene i Klanen.

Innhold i supportersanger kan deles i to hovedgrupper; de som er rettet mot eget lag, og de som er rettet mot motstanderne. Scheepers med flere (2003) uttrykker: ”Soccer songs can be divided into ingroup-favoring songs and outgroup-derogating songs” (ibid.:572).¹⁷ Når det gjelder supportersangenes funksjon skriver Scheepers med flere:

In terms of functionality, those songs can be divided into those that are identity-confirming, with the goal of claiming the superiority of one’s team, and those that are instrumentally oriented, with the goal of motivating the team on the field (ibid.: 572).

¹⁵ VIF er forkortelse for Vålerengens Idrettsforening.

¹⁶ Alle supportersangtekstene jeg nevner i oppgaven ligger i alfabetisk rekkefølge i vedlegg 1. Se også innholdsfortegnelse.

¹⁷ <http://psp.sagepub.com/cgi/reprint/29/5/568> [Lesedato 27.mars 2008].

Supportersangene kan altså deles inn i flere undergrupper: sanger som er med på å bekrefte identitet, og sanger som har som funksjon å motivere fotballaget. Musikalsk er det også forskjeller, og uttrykket i utførelsen av sangene har forskjellige funksjon. Jeg beskriver dette nærmere i kapittel 5.

Klanen gjør selv en inndeling av sine supportersanger. I oversikten på Klanens hjemmeside finner vi et utvalg supportersanger kategorisert med navn.¹⁸ Disse kategoriene er; ”Vålerenga kjerke”, ”Vålerengamarsjen”, ”klubbsanger”, ”hatsanger”, ”sjøldiggersanger” og ”kramgoda”. Innholdsmessig vil jeg gjøre inndelingen på en annen måte, da jeg ser at innholdet i de ulike kategoriene kan gå inn i hverandre. Kramgoda er fotballsanger laget til tidligere cupfinaler, og blir ikke sunget på tribunen. Jeg har derfor ikke tatt med kramgoda i min inndeling. Når det gjelder ”Vålerengamarsjen” og ”Vålerenga kjerke” har disse hver sin kategori på hjemmesiden. Men innholdsmessig kan vi si at disse to sangene hører til under kategorien ”klubbsanger”. Kategoriene jeg da står igjen med er: ”klubbsanger”, ”hatsanger” og ”sjøldiggersanger”. I tillegg tilfører jeg en kategori jeg kaller ”humoristiske sanger”. Etter å ha deltatt blant supporterne på kamp, har jeg opplevd flere humoristiske innslag. Disse humoristiske sangene mener jeg kan samles under en egen kategori.

Enkelte sanger er svært grove og har klare seksuelle tilnærminger (pule, knulle, ”kjøre anal”). Vi kan ikke ta alle sangtekstene bokstavelig. Mye er satt på spissen, og mye humor og ironi er ingredienser. Skoglund Johnsen sier at settingen og stemningen på tribunen tillater verbale rop, kroppsbevegelser og handlinger supporterne ellers ikke ville gjort (2007:96). Tribunen er et frigjort sted – hvor man kan tillate mye. Hognestad uttrykker at ”sangene fra tribunen bidrar til å forsterke sosiale og kulturelle identiteter, samtidig som forbindelsen mellom innholdet i sangene og ”det virkelige livet” blir såpass løst at kødding og overdrivelser framstår som den primære hensikten” (2003:1). Vi ser dette i tekstene til Klanen. Noen tekster er drøye og kanskje langt fra ”det virkelige livet”.

For å finne ut hvilken rolle supportersangene har blant medlemmene i Klanen, ser jeg på hva tekstene i supportersangene formidler. Jeg viser hvordan innholdet i supportersangene kan være med på å skape og opprettholde identitet. Klanen har som nevnt et stort repertoar. Jeg gjør ikke en kategorisering av alle sangene, men gir et overblikk og eksempler på hva som uttrykkes.

¹⁸ <http://klanen.no/sanger/>

Kategori:	Innhold:	Eksempler:
Klubbsanger	<p>Rettet mot klubben.</p> <p>Eget lag.</p> <p>Stedet Vålerenga.</p> <p>Tekstene formidler hvordan man forholder seg til rivalenes lag og supportere.</p>	<p>Superenga. Så stolt så Vål'enga. Gi alt for Enga.</p> <p>En klubb med stolthet og ære. Rellion. Himmelsenga.</p> <p>Syng høyt, syng Vålerenga. Et Vål'enga i blått og rødt.</p> <p>Den blåføde armeen marsjere. Du er mitt Vål'enga.</p> <p>Fra Oslo øst til Hammerfest. En by, ett lag, ett Vål'enga.</p> <p>Da vår forening kom til verden. Heia heia VIF.</p> <p>Du koddet ikke ustraffa med Vål'enga. Vålerenga kjerke.</p>
Sjøldiggersanger	<p>Rettet mot supporterne selv.</p> <p>Formidler hvem de er.</p> <p>Uttrykker følelser til laget.</p>	<p>Vi er Vål'enga fotball. Kjempe på konge blå.</p> <p>Du er mitt Vål'enga. I Oslo by. Året rundt med Vål'enga.</p> <p>Jeg rusla rundt i Oslo by.</p>
Hatsanger	<p>Rettet mot rivalene.</p> <p>Uttrykker sterke følelser.</p> <p>Ofte drøye tekster.</p>	<p>Vi skal voldta deres horer. En vestkantgutt fra Lyn.</p> <p>Tramp, tramp, tramp på en fugl. Kom hit bønder.</p> <p>Livets landevei. Traktor og ljå.</p>
Humoristiske sanger	<p>Rette til seg selv, eller til rivalene.</p> <p>Ironi og humor.</p>	<p>For ingen tråder holder meg. Mø, mø, mø.</p> <p>Hvem er dere som er så små? Sånn pisser engas.</p> <p>Gøy på landet. Hjem og sokke kua.</p>

Tabell 3: Supportersanger

Kjennetegnet til klubbsangene er at tekstene har klubben Vålerenga i sentrum. Tekstene er altså rettet mot eget lag, eller til stedet Vålerenga. I ”Superenga”, ”Så stolt, så Vålerenga”, ”En klubb med stolthet og ære” og ”Gi alt for engas” kommer dette veldig tydelig frem, da ”engas” og ”vål'engas” blir sunget igjen og igjen, og er hovedteksten for sangen. Klubbsangene beskriver også følelser for fotballklubben og laget. ”Rellion” er en slik sang:

Vål'enga, du er min rellion, en av en million, stolt gammel tradisjon.

Jeg vil si at sangene ”Rellion”, ”Syng høyt, syng Vålerenga”, ”Et Vål'enga i blått og rødt”, og ”Du er mitt Vål'enga” har slike følelsesladde tekster. Språket er direkte og klart, og uttrykker følelser til laget.

Du er mitt Vål'enga, mitt kjære Vål'enga, du gjør meg lykk'lig du gir meg alt, deg vil jeg følge, du svikter aldri, før siste Vål'enggutt har falt. La-la-la-la-lala...

Klubbsangene inneholder også hva supporterne tenker om andre fotballag. Supporterene plasserer seg selv i forhold til de andre. Eksempler på dette er; ”Se den blåføde armeen marsjere”, ”Himmelsenga”, ”Fra Oslo øst til Hammerfest”, ”En by, ett lag” og ”Da vår

forening kom til verden”. Kanskje særlig ser vi denne plasseringen i forhold til de andre i ”Du koddar ikke ustraffa med Vål’enga”:

Du koddar ikke ustraffa med Vål’enga, Du koddar ikke ustraffa med oss Du slenger ikke dritt om Vålerenga, Og gjør du det kom utafør og slåss Vi vil forsvare klubben vår til siste mann Et øye for et øye, tann for tann Du er mitt Vål’enga Vil alltid trofast være Forsvare klubbens ære, Vål’enga.

”Vålerenga kjerke” er antakelig den mest kjente av Klanens supportersanger. Et eksempel på nærheten supporterne har til denne sangen er denne uttalelsen i Klansropet:

Det er ingen andre klubber i landet som har det samme forholdet til en supportersang som vi har, det er ingen som bruker sangen så aktivt som vi gjør. Vi bruker sangen både når det skal feires seriegull og seriesølv, men vi setter også på sangen i mørket hjemme når vi har gått på et surt og unødvendig tap, når treneren brukte feil taktikk og feil spillere. Det finnes selvfølgelig utrolig mange bra Vålerengasanger, men ingen som vekker følelsene på samme måte som denne (Klansropet nr 73: 44).

Dette er sterke ord fra et leserbrev. Innsenderen gjør det klart at sangen har en helt spesiell og sentral plass hos en supporter i Vålerenga. Presten i Vålerenga kirke, Einar Gelius, skriver om forholdet mellom kirken og fotballkulturen i ”Vålerenga – bydel med sjel”:

Klanen setter ikke bare fotballen høyt – også ”kjerka oppe i parken” er godt plassert i supporterens hjerte. VIF-supporterens nasjonalsang er nemlig ”Vålerenga kjerke” som synges foran hver eneste hjemmekamp på Ullevaal og er blitt en usvikelig gjenganger overalt hvor Vålerenga-patrioter samles. Jeg nevner Klanen, fotballen og kjerka i samme åndedrag – fordi dette triangel forteller mye om kirkas plass på Vålerenga. Vålerenga er ikke bare sentralt plassert midt i bydelen Vålerenga, men kirka er en viktig del av det som er selve sjela, identiteten og begrepet Vålerenga (Gelius 2002:158).

Som prest er det et privilegium å jobbe i ei kirke som ikke bare er kjent i Oslo øst, men som er kjent i hele byen og landet. Ingen annen kirke har en lignende posisjon i byen som nettopp Vålerenga. Det unike fellesskapet og samholdet som er mellom skole, historielag, aldershjem, musikkrefter, idretten og kirka skal man lete lenge etter andre steder i byen (Gelius 2002:158).

Gelius beskriver livet på Vålerenga, og forholdet til kirken. Et eksempel på at det gjør inntrykk å leve på Vålerenga, er fellesskapet og samholdet der. Dette har blitt et kjennetegn for bydelen, og er vel også en av grunnene til at ”Vålerenga kjerke” er så viktig for Klanens supportere.

Sjøldiggersangene forteller også hvem supporterne er, og om følelser knyttet til laget og dem selv. Et eksempel på dette er ”Jeg rusla rundt i Oslo by” hvor supporterne synger: ”vi er

Vål'engas tapre soldater – og vi har aldri bodd i no' slott, og vi puler og pisser og raper – vi er Enga i rødt, hvitt og blått". "I Oslo by" plasserer jeg her. Her synges blant annet: "I byen vår, fins kun ett lag, og det er klubben i vårt hjerte, Vål'enga". De uttrykker at i Oslo fins kun ett lag, mens vi jo vet at Lyn også er et Oslo-lag. For Vålerengas supportere er det kun Vålerenga som gjelder – de digger laget sitt, det er klubben i deres hjerter.

Hatsangene eller nidvisene er rettet mot rivalene. "Traktor og ljà" og "En vestkantgutt fra Lyn" er eksempler på slike. "Traktor og ljà" retter seg mot og viser avstand til Lillestrøms supportere (LSK), som er en av Vålerengas største rivaler:

Har du traktor og ljà, holder du med LSK, Har du øl og er glad holder du med Vål'enga.

"En vestkantgutt fra Lyn" retter seg mot Lyns supportere, og har en drøy og kraftfull tekst. Her kommer hatet frem ved at de beskriver en skyteepisode mot en vestkantgutt fra Lyn:

Han kjørte gjennom by'n En vestkantgutt fra Lyn, Med hyl og vin og skrens i sin Mercedes Benz. Ra-ta-ta-ta-ta, ingen sa i fra. Nå ligger'n kald og gjennomhøla ne' på Vål'enga. La-la-la...

Jeg får inntrykk av at sterke følelser for eget lag gjerne uttrykkes gjennom ekstreme uttalelser om motstandernes lag og supportere. Uttalelsene kan ikke tas bokstavelig – Skoglund Johnsen sier: "Fotballkamper er situasjoner der regler og virkeligheten glemmes og overskrides" (2007:96), virkeligheten på tribunen er en annen enn i livet ellers. I hatsangene ser vi klart rivaliseringen som foregår. Rivaliseringen er en del av fotballens sosiale struktur, og er ofte ladet med en politisk og kulturell kapital der også antipatier mot motstanderlaget kommer til uttrykk (Hognestad 2003). Aase nevner hatet: det har "også vokst frem et hat til Lyn, den andre toppklubben i Oslo, og dermed også en kamp om hegemoniet innad i byen. I dette ligger også en østkant/vestkant kontrast" (2005:81). I hatsangene kommer særlig dette "oss mot dem" frem (ibid.)

Supporterne synger også om det å synge; det legges vekt på at man skal synge høyt, synge seg hes, og at det handler om støtte til laget. "Hører dere bønda nå" kommer som en reaksjon når andre lags supportere gjør mye ut av seg, og muligens kan "ta over" stadion¹⁹:

¹⁹ "Hører dere bønda nå?" vedlegg 2, lytteeksempel spor 1.

Hør-er de-re bøn-da nå? Nei_ Nei_ Hør-er de-re bøn-da nå? Nei_ Nei_

Vål'-en - ga, det er oss, vi skal drek-ka tran i Moss, Moss, Moss, Moss.

Supportersang og identitet

Vi har sett at norske fotballtribuner representerer et frigjort sted for å ytre meninger om motstanderne. Når det gjelder Vålerengas sangtekster ser vi at sterke meninger blir uttrykt, og at de blant annet skaper avstand til motstandere ved å dem bønder. Miniklanan er blant annet kjent for å synge til motstandernes supportere: ”For en gjeng med bønder”. Aase er inne på dette:

De har sitt motstykke i ”bønder”, noe som samtidig sier noe om hvem Klanen ønsker å være. Det er storbyens supportere. Resten, om de kommer fra Bergen eller Sogndal, er fra ”distriktet” (Aase 2005:81).

Et eksempel på dette er ”Har du traktor og ljà”, som ytrer avstand til Lillestrøms supportere. Traktor og ljà hører bønder til, og dermed gis det uttrykk for at de som holder med LSK, Lillestrøm, er bønder. Supportersangen er en felles ytring om hvordan de ser på Lillestrøms supportere. På en annen side sier også supportersangen noe om hvem Klanen er, og ønsker å være. Øl forbindes jo gjerne med fest og moro, mens traktor og ljà formidler hardt arbeid – vi ser kontrasten. Sier dette noe om Klanens identitet? Ja, mener jeg. Avstand skapes, man ser seg selv ved å se på de andre, forskjellen uttrykkes i supportersangen. Et annet eksempel på dette er ”Himmelsenga”:

Kjære gud, er himmer'n et sted for oss? Er en fri for Lillestrøm, Brann og Moss? For hvis det i himmelsenga, finns øl og Vålerenga, Da er vi klare når som helst – alle vi som er Enga frelst.”

Aase skriver at det i identitet ligger et gjenkjennelseselement som gjør oss i stand til å assosiere og blir assosiert med. Mennesker vil tilhøre og bli inkludert, og vi bygger barrierer og sier ”oss mot dem” (Aase 2005). Man danner en gruppe, som plasserer motstanderne i en

bås, og seg selv i en annen. Det klare ”oss mot dem” kommer tydelig frem i tekstene, og på den måten er supportersangene med på å konstruere Klanens identitet.

Når det gjelder forholdet mellom stedet Vålerenga, fotballaget Vålerenga og Klanen ser vi at disse gruppene er nært knyttet til hverandre. Det er ikke bare mennesker fra Vålerenga som er med i Klanen, likevel har stedet Vålerenga en stor og viktig plass hos medlemmene. I ”Vålerenga kjerke” beskrives stedet Vålerenga, og gir kanskje et litt romantisk bilde av stedet med setninger som; ”opp til småhus og stille gater - mellom Galgeberg og Etterstad”, ”Kjærlighet til ei gate - til et hus og til en gård der vi brukte våre aller beste år”, ”I parken stod det menn, som hadde spelt fotball siden dem var små, og siden ble helter for Klanen på Store stå”.²⁰ Teksten beskriver en mer før-moderne tid. Samtidig så sier teksten noe om hvor viktig stedet er, og det gjør at bildet av Vålerenga er noe som skal være i folks bevissthet, og være aktuelt. Vi kan si at det gjennom sangen gis en forestilling om samhörighet, og Vålerenga gis kvalitet som felles referansepunkt, som Thuen snakker om (2003). Også Aase er inne på dette:

I et empirisk perspektiv: En fotballklubb skaper følelser, engasjement, tilhørighet og fellesskap med en folkelig og inkluderende holdning. I dette tilfellet har klubben tilholdssted i en bydel med samme navn og deler samme ”verdier” at det er åpenbart at disse har vært gjensidig forsterkende og dratt veksler på hverandre (Aase 2005:80).

Når Klanen synger ”Så stolt, så Vål’enga” og ”Syng høyt, syng Vålerenga” kan ”Vålerenga” gjelde både fotballaget Vålerenga og stedet Vålerenga. Det ligger en dobbel betydning her. I teksten ”Så stolt, så Vål’enga” uttrykker Klanen at de er stolte og at de *er* Vål’enga. I ”Syng høyt, syng Vålerenga” oppfordrer supporterne hverandre til å syng. Her retter de seg også mot fotballaget. Fotballaget vil komme til å høre at supporterne synger til dem.

En av supportersangtekstene til Klanen er rett og slett ”Vålerengens Idrettsforening”, og ved å syng denne setningen oppfatter jeg at de ønsker å hylle foreningen og peke på hvor viktig forholdet til klubben er. Uten Vålerengens Idrettsforening vil det ikke være noe fotballag, og heller ingen supporterklubb.

Klanen har, som vi har sett, flere supportersanger i kategorien ”klubbsanger”. Disse er i stor grad rettet mot eget lag og klubb. Flere av tekstene her inneholder symboler. Symbolene kan,

²⁰ Se vedlegg 2, lytteeksempel spor 4

i følge Berkaak og Frønes (2005) være med på å vekke meningssammenheng. Supportersangene kommuniserer tegn og symboler. Tegn, klubbens logo, og ikke minst klubbens farger, rødt og blått, er supporterne i Klanen svært opptatt av. Nedenfor ser vi noen eksempler på supportersanger hvor tegn og symboler inngår.

”Fra Oslo øst til Hammerfest”:

Fra Oslo øst til Hammerfest – i London, Wien og Budapest. På alle verdens kontinent – er Vålerengas rykte kjent. Så syng for full hals Vål’enga, blå, røde farger vaier da. Det finnes kun et fotballag – som fyller oss med velbehag.

”Et Vål’enga i blått og rødt”:

Et Vål’enga i blått og rødt, vi elsker dette laget. Det er et kall fra du blir født, til du blir tatt av dage. Så hev din røst og støtt ditt lag, så får du se en vakker dag, at Engas faner svever stolt høyt over alle andre.

”Se den blårøde armeen marsjerer”:

Se den blårøde armeen marsjerer, full av selvsikkerhet og forakt. Alle veit at vi Norge regjerer for oss finnes det ingen overmakt.

Tegnene inngår som en viktig del av Klanens kultur, og gjennom sangene uttrykkes tegnene, og gis på den måten mening. Vålerengens Idrettsforening uttaler blant annet på sitt dokument ”Vår identitet” på sin hjemmeside: ”Vår logo skal alltid fremstå klart og tydelig, og den skal være ’helten’ i budskapet”.²¹ Dette viser at logoen er viktig, tegnet deres er viktig for dem, for hvordan de fremstår. Jeg mener at vi ser viktigheten og forståelsen av tegnene og symbolene i supportersangene, og at disse blir og er en del av identiteten hos Klanens medlemmer.

Oppsummering

Vi har i dette kapitlet sett på identitet, med fokus på stedsidentitet og forholdet mellom musikk og identitet. Vi har også sett på informantenes forhold til Vålerenga, og på hvordan de som supportere er. Det kommer frem at Klanen vil være åpen og inkluderende. Når Klanen sier at ”det eneste vi alle har til felles er lojalitet og kjærlighet til VIF” (Klansropet nr. 73:24) viser de at Vålerengens Idrettsforening er grunnvollen i det å være tilhenger. Stedet Vålerenga

²¹ http://vif.no/category.php?category_id=117

og Vålerengens Idrettsforening er nært knyttet til Klanen. Dette kommer til uttrykk i supportersangene. Innholdet i supportersangene har jeg kategorisert.

Supportersangene blir en viktig del når det gjelder å skape et fellesskap, skape en felles identitet, nettopp slik at VIF blir sentrum, slik at Vålerenga blir sentrum. Måten de gjør dette på er gjennom å synge ulike tekster med ulikt innhold, som peker på dem selv, klubben, bydelen og ikke minst på å skape en ”oss mot dem” holdning, en avstand til rivalene, da ved hjelp av å synge tekster som handler om andre lag. Også tegnene gir mening. Det kommer frem en tydelighet, mener jeg, som forankrer sangene til et sted, til en by og ikke minst til fotballaget. Formidlingen er klar, de synger om det de lever og brenner for, om hvem de er og ønsker å være, om hvem de ikke vil være og hva de føler for motstanderne. Deres følelser og engasjement bekreftes gjennom nettopp at de synger disse tekstene.

Det gjør noe med oss når vi utøver musikk sammen, og supportersangene er eksempel på at musikk forener, samler og skaper noe, noe utenfor oss selv. Supportersangene er en måte vi kan få uttrykke oss på i en spesiell setting – som kan få konsekvenser for hvem vi er.

Videre vil jeg se nærmere på hva som kjennetegner supportersangene i Klanen, da med vekt på informantenes synspunkter og det musikalske uttrykket.

4. Supportersangenes egenart

For å finne ut hvilken rolle supportersangene har for medlemmene i Klanen, mente jeg det var riktig å se nærmere på uttrykket i Klanens supportersanger og på hva som verdsettes av supporterne i supportersanguttrykket. I dette kapitlet gjør jeg rede for supportersanguttrykkets egenart, jeg ser på hva supporterne mener god supportersang er, og jeg ser på hva supporterne sier om originalitet, spontanitet og improvisasjon. Underveis drøfter jeg hva uttrykket i Klanens supportersanger har å si for medlemmenes forhold til supportersangene.

Reproduksjon

Middleton (1990) presenterer hvordan sanger kan forandre uttrykk og funksjon. Han viser til sangen "Amazing Grace". Supportere i Arsenal har gjort denne til en supportersang. Middleton kommer inn på at konteksten sangen synges i, har mye å si for uttrykket i sangen. Sangene må sees i sin kulturelle sammenheng. Sammenhengen mellom forskjellige musikkstiler, og musikkstilenes forhold til samfunnet ellers, kan sies å være konstruert – et produkt av kulturelt arbeid (ibid.). "Particularly in complex, internally differentiated societies, musical styles are assemblages of elements from a variety of sources, each with a variety of histories and connotations, and these assemblages can, in appropriate circumstances, be prised open and the elements rearticulated in different contexts" (ibid.:16). Elementer i musikk kan reartikuleres i ulike kontekster – og man får et nytt uttrykk.

I eksemplet som Middleton gir, viser han hvordan Arsenal har byttet ut den originale teksten i "Amazing Grace" med gjentakende å synge klubbnavnet "Arsenal". Noen enkle forandringer i melodien er også utført, slik at sangen kan synges flere ganger etter hverandre. Den opprinnelige melodien ender i tonika, mens Arsenal's supporterere ender siste tone på kvinten i tonearten – dermed opplever man ikke nødvendigvis at sangen er ferdig – og det er enklere å fortsette sangen, og den kan synges flere ganger etter hverandre. Middleton skriver: 'Spiritual lyricism' is transformed into an unending, circling chant of collective support for the team" (ibid:17).

Ofte blir lokale variasjoner av kjente barnesanger, militærsanger, folkesanger, filmmusikk, salmer og poplåter brukt av supporterne (Hognestad 2003). Vi finner lokale variasjoner og reproduksjon av allerede komponerte melodier og tekster også i Klanen. Melodien "Amazing

Grace” gjøres i enda en ny versjon i Klanen. Teksten er kun Vål’enga, men som variasjon skrives tempoet underveis, i tillegg til at det klappes mellom enkelte fraser. I likhet med Arsensals versjon får vi også her en åpen avslutning, på kvinten, som fører til at supporterne lettere kan synge sangen om igjen og om igjen.

I eksemplene under ser vi Amazing grace i original versjon og deretter Klanens versjon.²²

Amazing Grace i original versjon:

1 2 3 4 5 6 7 8
A - ma - zing grace, how sweet the sound that saved a wretch like me, I

9 10 11 12 13 14 15 16
once was lost but now I'm found, was blind but now I see.

Klanens versjon:

♩ = 105 1 2 3 4 5 6
Vål' en - ga! Vål' en - ga! Åh, vål' - en - ga! Vål' en - ga! klappklapp Vål' en - ga! klappklapp Vål' en - ga!

7 8 9 10 11
ga! klappklapp Vål' en - ga! klappklapp Vål' en - ga! klappklapp Åh, vål' - en - ga! Vål' en - ga!

²² Min nedskrivning av sangen er bare et forsøk på å gi et bilde av reproduksjonen, det er ikke en direkte og korrekt nedskrivning. Lytteeksemplet gir det riktige uttrykket denne sangen har i Klanen. Se vedlegg 2 lytteeksempel spor 2.

Hva er en god supportersang?

En typisk bra supportersang er en pompøs, rungende, stor, melodiøs sang, som tar med seg hele publikum (Nimo).

Informantenes tanker omkring hva som gjør en supportersang god, mener jeg kan si noe om supportersangenes rolle for dem. I samtalene kom det frem at de fleste sangene er laget med ”en tanke bak”, sangen skal ha en funksjon, og budskapet i teksten er viktig. Tony beskriver det slik:

Den må ha en bra tekst, primært være lett å synge og mulig å trøkke til på. Den må kunne runge, og det må være mulig å synge den høyt. Men det viktigste er nok trøkket.

Her ser vi at Tony mener at sangene bør være enkle å synge, men at det viktigste er at sangene er laget slik at man kan trykke til på dem. Tony forteller meg videre i samtalen at tekstene gjerne må være enkle, men variert. Han sier: ”Man må ha et bredt utvalg, ikke kun enkle småsnutter.” Tony mener også at sangene gjerne kan ha mer tekstlig innhold.

Svenna legger også vekt på budskap og trykk som viktige forutsetninger for gode supportersanger:

Den [supportersangen] skal ha et budskap og det må være mulig å få trøkk i den. Du skal kunne nesten brøle, så du får den kjempeeffekten. Du merker det når ”Hev din røst og støtt ditt lag” kommer andre og tredje gangen. Når du hører den er det et vanvittig trøkk noen ganger. Det er en veldig bra fotballsang synes jeg.²³ Du får den effekten at den går flere ganger. Evighetssanger er jo også bra, sånne som kan gå og gå og så kanskje nesten dø ut, men så har du to-tre som står og holder litt liv i den, og så begynner folk å hive seg på igjen. Gjerne i andre runden så blir det veldig mye bedre, for da føler alle at de hvert fall må bidra.

Svenna er her inne på selve utførelsen av supportersangene, og mener som Tony, at gode sanger er sanger man får godt trykk på, som gjør uttrykket tydelig.

Kjell mener at hvis sangene er korte, bør de være intense. Er sangene lange, bør de ha et sugende uttrykk. Han mener også at en god supportersang er seig, man må kunne dra den ut. Han mener at alt av musikk i utgangspunktet kan brukes, men det er viktig at det ikke blir for komplisert. Kjell trekker også frem at budskapet er viktig, men når det gjelder tekst kan kun

²³ Her bruker Svenna uttrykket fotballsang om supportersang/tribunesang.

ordet ”vålerenga” være nok budskap i seg selv, i og med at det ligger mye mening i ordet alene.

Nimo er inne på uttrykket når han sier at gode supportersanger gjerne er pompøse. Han legger også vekt på at god variasjon i sangene til sammen gir gode supportersanger.

[...]”Amazing grace” for eksempel, er en melodi som mange har brukt i England, som også vi har en sang på. Det er en typisk pompøs og svær sang som varer i kanskje ett og ett halvt minutt og så er den over. Men jeg synes jo også at en god fotballsang²⁴ er en evighetssang, som for eksempel ”Kom igjen Enga” [...] Den har ikke en melodi, det er et rop. Den kan vare i fem til ti minutter, og det synes jeg er kult. Den når kanskje en topp og så daler den littegranne, og så øker den igjen. Det er sånne ting som jeg tror påvirker spillerne. [...] Jeg synes både de klassiske engelske sangene er dritbra og de derre typiske italienske evighetssangene er kule, italienske, franske inspirerte. [...] Vi har jo brukt sånn typisk norske gamle klassiske sanger da, så det er ikke gitt at man skal liksom låse seg inn i det engelske eller italienske hjørnet, man skal, etter min mening, søke å variere.

Informantene tar altså frem flere elementer som de mener gjør en supportersang god. Budskap, tekst, trykk, intensitet, seighet, og variasjon kommer frem. Disse elementene blir sentrale i reproduksjonen av sanger. Supporterne har tanker om hva som fungerer og ikke, og dette kommer til uttrykk i melodiene og tekstene de bruker. En viktig forutsetning for å få sangene til å fungere er at sangene inneholder noen av disse elementene, i tillegg til at det ikke blir for avansert. Mitt inntrykk er at enkelte sanger også blir til ”mens man går” – flertallet bestemmer. Når man lanserer en ny supportersang, oppdager man raskt om den fungerer eller ikke på hvor mange som blir med og synger. Jeg kommer videre inn på innføring av nye supportersanger i kapittel 5.

I samtalene med informantene kom vi også inn på hva som var særegent med supportersangenes uttrykk. Jeg opplevde at de var svært opptatt av å si hva som kjennetegnet dem. Dette mener jeg viser hvor bevisste supporterne er på sin supportersangtradisjon, og dette forteller oss noe om supportersangenes rolle. Videre presenterer jeg informantenes tanker om originaliteten, spontaniteten og improvisasjonen i Klanen.

²⁴ Her bruker Nimo uttrykket fotballsang om supportersang/tribunesang.

Originalitet

Det er "vår greie" å være originale, bruke gode tekster, improvisere og bruke spontansang (Kjell).

[...] vi vil ta vare på det vi mener at vi har som ikke de andre har. Det er den originaliteten og sånn. Vi hiver oss ikke på alle andre kulturer med en gang, vi vil ha vår egen stil (Svenna).

Klanen ønsker å være originale, og de ønsker å ha et originalt uttrykk i supportersangene. De vil være spesielle, og de fleste av supporterne vil unngå å kopiere andre supporterklubbers sanger. Som vi har sett, har selve synginga vært det sentrale i den engelske supportersangtradisjonen som Klanen har vært og er påvirket av. I den senere tid har Klanen fått impulser fra den latinske fotballsupporterkulturen som er mer livlig og handler om å bevege seg mer til rytmer, det brukes kortere sanger – rop, trommer, evighetssanger osv.²⁵ Gjennom Internett og sider på nettstedet YouTube har en ny verden åpnet seg – man får tilgang til andres supporterkultur og supportersanger. Originaliteten i Klanen er derfor i stadig "fare". I samtalene med informantene kom vi inn på dette. Når vi snakket om å velge sangtekster og melodier, var det tydelig at supporterne måtte ta hensyn til historie og sangtradisjon, klubben og andre fotballsupporterklubber, nettopp for å holde på originaliteten.

Det er sanggruppa som har hovedansvar for supportersangene i Klanen. Her tas det imot forslag til tekster og melodier, og det blir tatt avgjørelse på hva som skal innføres av nye sanger og hva som skal videreføres av de eldre sangene. Innad i Klanen diskuteres originaliteten i Klanen. Denne diskusjonen dreier seg om i hvor stor grad man skal fornye seg, hvem Klanen skal være i forhold til andre supportergrupper, og hvordan Klanens sanguttrykk kan være originalt.

I samtalen med Svenna kom vi inn på hva som kjennetegner Klanens sangtradisjon. Jeg spurte hvem Klanen er påvirket av, og han svarte:

²⁵ Evighetssanger er korte sanger eller rop som synges mange ganger etter hverandre. Jeg skriver mer om evighetssangene i kapittel 5.

Mye engelsk, men nå begynner det å komme inn litt sydlandske fakter. Det som er et ønske er å blande disse litt, ikke gi slipp på det gode gamle, men prøve å innføre litt av det nye uten å begynne med disse trommene som enkelte andre har begynt å bruke og som er det ledende noen ganger [...] da kan du liksågodt hente inn et korps i stedet. Men jeg synes ikke det gjør samme nytta.

Svenna mener at man til en viss grad kan innføre noe nytt, men at nye elementer som trommer ikke må bli det ledende, han ønsker også å beholde ”det gode gamle”. I et intervju i Klansropet forteller han at originalitet handler for han om unngå å kopiere alle andre, og bruke forskjellige låter.

God supporterkultur handler ikke om hvem som er flinke til å finne noe på Youtube som kan kopieres. I stedet snakker vi om et mylder av forskjellige låter. Noen er norske, andre er fra andre steder, noen er slagere, andre er barnesanger, men vi skal være best. Vi må være originale. VM i YouTube er uinteressant. Det er nok av bredbånd i bygdenorge (Svenna i Klansropet nr. 75:26).

I samtalen med Kjell kommer det frem at han etter tjuvfem år som sangstarter ser nye tendenser hos supporterne. Han ser at flere og flere tar i bruk sanger funnet på Internett. Særlig de nye unge slipper til og bruker dette, og Kjell er redd ikke alle kjenner historien, eller at man etter hvert glemmer historien. Kjell mener dette er skremmende, og sier at som supportere for Vålerenga har de tapt dersom de bruker for eksempel ”Olé”-sangen, i hovedsak fordi ordet ”olé” ikke er norsk.

Han synes begynnelsen på det hele, selve starten på sangtradisjonen, må ha noe å si også i dag. Dette har med tradisjon og historie og gjøre, og ikke minst handler det om hvem Vålerenga er. Originaliteten Klanen har, er det ikke mange som har, og Kjell lurte på om Vålerenga faktisk er på vei til å miste mye av originaliteten.

Mange supportere betyr større utfordringer for sangen: Det tar lang tid å formidle sangen videre til resten av gjengen og det er flere nye, unge supportere som kanskje ikke kjenner til Vålerenga og Klanens sangtradisjon. Flere ganger i samtalen med Kjell kom vi inn på de nye impulsene i supporter-Norge. Kjell virker oppriktig lei av at folk bruker YouTube uten å tenke seg om, og at man så fort som mulig er opptatt av å stjele fra andre. Han tror kanskje de unge er mer opptatt av klær og av at ting skal gå fort enn at de skal være ”ordentlige” supportere. ”Tenk hvor mange fine norske viser og sanger vi har”, sier han. Kjell har selv laget tekst til melodiene ”Mellom bakkar og berg” og ”Vi ere en nasjon vi med”. Disse sangene er noen av ”perlene” Klanen i dag har. De funker bra, mener Kjell. Han sier ”Det handler om å være litt

originale”. Han snakker om at det er vanskelig å lage melodiene selv, men når det gjelder tekst har han sterke meninger: ”Jeg mener det kun er tull å bytte ut kun ett ord og så bruke sangen til sitt eget lag. Det egner seg ikke nødvendigvis til Vålerenga bare fordi det er lagt ut på YouTube.”

Kjell peker i sin uttalelse i bladet Vål’enga på de nye uttrykkene med kortere tekster og mer gjentakelse, og mener at tekstene i supportersangene er det sentrale når det gjelder det å være original.

Den nye generasjonen har mindre tekster, det er mer italiensk og søramerikansk. Det blir mindre tekst og mer gjentakelser, men låter som alle kan være med på. Men vi må aldri slutte å lage egne ting som ”er” oss. Altså, stjele fra Hellas og Sverige... Greit nok, vi stjal mye fra England, men det var jo oss på den tida og vi var tidlig ute med det. Vi kan ikke bli kopier av alle andre nå. Og vi hadde ikke vært så svære i dag uten humor og bra sanger med innhold. Men sanger, hva er en sang egentlig? Det er ikke så vanskelig å finne en melodi og bare legge til tekst på den. Det er nettopp den teksten som blir viktig fordi den er unik. Stjeler man både tekst og melodi er det trist. Tross alt er det slik at alle andre stjeler, mens det er kun en person som var først i verden med selve sangen. Det er en viktig greie for fremtida, at vi prøver å være innovative fortsatt. Trommer for eksempel, det må ikke komme inn, da har vi tapt. Da har vi mista særegenheten. Og da er ikke Vålerenga mer. Greier vi ikke synge uten trommer kan vi bare legge opp (Kjell i Vål’enga nr. 1 2007:28).

Han mener det er noe annet å kopiere andre nå. Når det gjelder bruk av tromme (som er mye brukt i den nyere supportersangtradisjon) mener Kjell at hvis det innføres i Klanen har de tapt – han mener at hvis man ikke kan synge uten trommer, kan man bare legge opp. Kjell har klare tanker om hva som er originalt for Klanen – synginga. Trommebruk er noe nytt. Begynner man å bruke trommer gjør det noe med særegenheten til supporterklubben, og Klanen får ikke lenger det originale uttrykket.

Originaliteten i Klanen diskuteres på pub og på kamp, og forumet på Klanens hjemmesider blir brukt av de ivrigste.²⁶ I følge informantene handler mye av diskusjonen om den nyere supportersangtradisjonen, og om hvorvidt man skal ta i bruk elementene fra denne tradisjonen eller ikke. Diskusjonen og engasjementet for supportersangene viser at supportersangene er viktige for supporterne i Klanen. Den nyere tradisjonen er mer rytmepreget, trommer, klapping og bevegelser som hopping er vanlig. Det diskuteres også om man skal benytte seg

²⁶ Klanens forum på nett <http://www.klanen.no/snakk/>. Her kan medlemmer og andre diskutere emner som omhandler det å være supporter. Sang er en av flere diskusjonsgrupper på forumet.

av hjelpemidler som megafon for å nå ut til flere på feltene med sangene. Spørsmålet er om Klanen skal benytte seg av slike hjelpemidler. Hvor mye kan supportersangene i Klanen la seg påvirke fra andre supporterklubber gjennom blant annet nettstedet YouTube? Hvordan kan Klanen fortsatt være originale?

Trommer, klapping, megafoner og capo

[...] det er en grunn til at vi ikke har begynt med trommer og megafoner og sånn fordi vi synes ikke det hører hjemme [...] det blir litt teknisk. Det skal komme fra hjertet... (Svenna).

Når det gjelder utførelsen av supportersangene i Klanen, uttrykte som sagt informantene sterke meninger om bruk av hjelpemidler som trommer, klapping, megafoner og capo.²⁷ Som vi ser fra Svennas uttalelse over; det skal komme fra hjertet. Informantene vil at det skal være ekthet i utførelsen av sangene, de skal komme fra hjertet, og de skal være personlige uttrykk. Et teknisk uttrykk motsetter seg det ekte eller før-moderne vi har sett i innholdet i tekstene.

Tony mener at det nesten ville være en revolusjon å skulle innføre hjelpemidler som for eksempel trommer. I likhet med Kjell ønsker han at supportersangene i seg selv skal være det sentrale på Klanens tribune, ikke en trommelyd. Kjell Henning mener trommebruk vil gå ut over spontaniteten i Klanen.

[...] Du kan få kortsiktige positive effekter av å bruke tromme, du kan løfte ting, definitivt, men det fører veldig fort til at det blir statisk. Også det vi har igjen av spontanitet forsvinner fordi du må bestemme deg på forhånd for hvor lenge tromma skal gå (Kjell Henning).

Også Nimo er også inne på at sangene blir regissert om man bruker trommer:

²⁷ Capo er en forsanger eller sangstarter som står vendt til supporterne på kamp, gjerne med ryggen mot fotballbanen. En capo fungerer som en dirigent – han bestemmer hvilke sanger som skal synges og starter sangene. Capoen har ofte en megafon for å nå ut til flest mulig på supporterfeltet.

[...] hvis man bruker en tromme eller en megafon så blir det veldig regissert. [...] det fungerer fint andre steder muligens, for eksempel på tribunen i Italia hvor det er sånn femten-tjue tusen mann og du må gjøre det for å kunne få med alle sammen. [...] Men vi har på en måte vent oss til å ikke gjøre det. Vi har en sånn fem-seks-syv-åtte mann som står uavhengig av hverandre, eller samlet, for å dra i gang, vi bare starter på måfå og med en stemme, og så blir alle sammen med (Nimo).

Nimo mener at bruk av trommer og megafoner kommer an på antallet supportere. I Klanen har de blitt vant til å stå samlet, og flere er med på å starte sangene – dermed blir det ikke så regissert.

Tony mener at megafoner og mer synlige forsangere eller sangstartere i utgangspunktet ikke er noe problem. Der hvor tribunen er dårlig, og man for eksempel blir stående på lang og bred rekke, kunne megafon blitt brukt for å samstemme sangen. Men jeg skjønner på Tony at det er litt av kulturen, eller noe av det særegne i Klanen, at man ikke skal stikke seg frem. Klanen vil være spontane, og ved bruk av megafon blir det vanskelig. Ved bruk av megafon vil nemlig enkeltpersoner få mye ansvar, og de vil uttrykke ”sin greie” alene. Det vil være vanskelig å være spontan for andre. Det kan også oppfattes som en ordre – en person bestemmer for alle andre. Tony trekker frem at i Klanen ønsker de at det skal være demokrati, at flere kan bestemme.

Tribunene er sentrale når det gjelder hjelpemidler. Tony mener at det noen ganger, på enkelte tribuner, kunne vært bra å bruke capoer. Hadde man brukt capoene fornuftig og når det kun var stort behov for det, så kunne det kanskje ha fungert. Men Tony ser problemet med at hvis man først har begynt, er det vanskelig å slutte med det. Han forteller at Kanarifansen er bra, og skaper mye liv.²⁸ Men de er ikke så forskjellige fra andre slik Klanen er. Kanarifansen bruker Youtube mye, trommer, enkle sanger og de bruker også capo med megafon. Dette gjør at det er lett å henge seg på, og de får opp trykket. Kanarifansen skal til og med ha klart å synge ut Klanen på Ullevål. Tony ser at dette er en utfordring, men han ønsker ikke å bli som dem, med kun enkle løsninger. Han mener at hvis man kun velger de enkleste løsningene vil Klanen miste noe av sitt mangfold. ”Mangfoldet gjør oss sterke” sier han. Tony ønsker gode tekster med dypere mening.

Svenna legger vekt på at i utførelsen av supportersangene er det engasjementet som skal være gjeldende, ikke en annen person som sier hva du skal gjøre. Han uttrykker:

²⁸ Lillestrøms supportere

[...] det er engasjementet som skal gjøre det, ikke en som står og forteller deg hva du skal gjøre. [...] Vi står ikke og skriker ut med en megafon den sangen som begynner, for da blir det mer en ordre. Men vi ser jo noen ganger når vi står litt bredt plassert at vi hadde hatt bruk for såkalte capoer (Svenna).

Han kommer også inn på bruk av megafon i forhold til hvor man er plassert:

S: de andre klubbene har innført capoer med megafon, men det blir feil igjen. Noen ganger, når vi har dårlig tribuneplasseringer, sånn som Nadderud og sånn, så burde vi hatt det for å klare å samordne sangen, [...] det er det med å få starta sanger samtidig og som går riktige veien (Svenna).

I min samtale med Kjell Henning kom vi også inn på diskusjonene omkring hjelpemidler. Han sier:

[...] Det handler om at man kommer fra et spontant og improviserende og breialt miljø, og historisk sett så handler det også om at vi har en orientering mot England, mens trommer er en spansk/italiensk/søramerikansk type ting. [...] Vi har noen sanger nå som er trommesanger, altså sanger som trenger en hjelperytme. Da tramper man i betongen eller slamrer med setene, eller klapper for å dra ting eller for å holde en rytme og dra det fram (Kjell Henning).

Her legger Kjell Henning historie til grunn for å ikke benytte seg av hjelpemidler. Han kommer også inn på spontaniteten, og den vil kanskje kunne forsvinne om man benytter seg av at enkeltpersoner skal styre sangene. Kjell Henning viser her at man i Klanen bruker hjelperytme i en viss grad – da som tramp i betongen eller slamring med setene. Også klapping brukes for å holde takten.

Klapping under supportersangene har vært et diskusjonsemne i sanggruppa i sesongen 2007. Under deltakelsen på kamp opplevde jeg at supporterne kjefte på hverandre – flere ganger hørtes rop som ”ikke klapp på denne sangen” og ”slutt med å klappe”. Det var særlig under sangen ”I Oslo by” jeg merket dette.²⁹ Jeg spurte Kjell Henning hva han mente om klappinga. Han svarte:

[...] Alt for mange klapper på altfor mye, og [...] det har fått en reaksjon i at andre drar det altfor langt ned igjen for å statuere et eksempel; altså de klapper veeeldig sakte, hehe, i stedet for rask klapping. [...] det rette ville være et sted midt i mellom antakelig (Kjell Henning).

²⁹ ”I Oslo by” vedlegg 2, lytteeksempel spor 11.

Klappingen får altså en motreaksjon på tribunene – man uttrykker hva man mener med klapping ved å klappe saktere enn alle andre. På forumet på nettet har klappingen blitt heftig diskutert. Nedenfor ser vi tre uttalelser om supportersangen ”I Oslo by”. I denne sangen har særlig klapping blitt diskutert. Etter at man lenge hadde jobbet mot klapping på denne sangen, og det ikke endret seg, lagde sanggruppa en t-skjorte med et trykk som uttalte; ”Ikke klapp i hjel sangen min”.

På forum har også denne sangen blitt diskutert. Nedenfor ser vi tre innlegg, fra sangforumet, som kommenterer klapping på supportersangen ”I Oslo by”:

[...]Det skal ikke klappes på denne sangen. Tillates det, så dør den med en gang. Tempoet dras voldsomt opp av klapperne. Den synges nok litt for sakte, men dette er for å holde tilbake klapperne (Raniets).³⁰

Jeg mener bestemt at denne sangen har tapt seg etter at alle fikk streng beskjed om ikke å klappe. Det til tross for at sangen gikk rimelig bra på den tiden. Siden har det stort sett gått nedover... Klapping gir litt mer ujevnt og høyere tempo, men det gir mer trøkk (Ice69).³¹

Klappinga ga litt mere trøkk i korte perioder. Klappinga førte til en tempoøkning som drepte sangen tidlig. Vi har prøvd i lengre tid å mane til å følge med på tempoet uten resultat. Derfor ble det sagt at klappinga skal vekk der de ikke er en del av sangen. Pr. i dag er det lettere å holde et jevnt trøkk over lengre tid (uten klapping) enn det var tidligere med tempoøkning. Spillerne selv sier at det de merker mest, er nå det blir stille. Altså er det viktigste å orke lenge, snarere enn å smelle til i ett øyeblikk, for så å stoppe fordi ingen klarer tempoet. Ideelt sett kunne man kanskje si at klapping i riktig tempo hadde vært best, men folk har såpass liten innsikt i egen innsats at det er umulig å innføre (Erlink).³²

Som vi ser er Raniets og Erlink sterkt i mot klapping på ”I Oslo by”. Det at tempoet økes ved klapping mener de er hovedproblemet, fordi det ”dreper” sangen. Ice 69 mener det ikke gjør noe om tempoet er ujevnt, det gir mer trykk. Mens Erlink mener at trykket er enklere å opprettholde om man ikke klapper og ikke får denne tempoøkningen. Diskusjonen viser at uttrykket i supportersangene er viktig for supporterne. Erlink er også inne på at de som

³⁰ <http://forum.klanen.no/showthread.php?t=16894> [Lesedato 08.april 2008]

³¹ <http://forum.klanen.no/showthread.php?t=16314> [Lesedato 08.april 2008]

³² <http://forum.klanen.no/showthread.php?t=16314> [Lesedato 08.april 2008]

supportere må ta hensyn til hva spillerne sier om uttrykket i supportersangene – blir det stille merker de det. Det er derfor bedre å ha en jevn sang som varer ei stund, mener han.

Spontanitet og improvisasjon

Om det er noe sted i Norge der frodig spontansang er høyst oppegående blant voksne mennesker, så er det i Klanen (Bjørkvold 2003).

Supportersangene kommer i stor grad spontant fra tribunene på fotballkampene. Supportersangene er spontane i den grad at det er ikke planlagt på forhånd hvilke supportersanger som skal synges til ulike tider. Fotballkampens forløp er det avgjørende for hva som passer å synges. Som vi har sett har Klanen et stort repertoar, og dermed har de supportersanger som passer de til de ulike situasjonene i kampene.

Jeg mener at supporterne som starter sangene til en viss grad har innarbeidet hvilke sanger som passer til ulike situasjoner. Supporterne starter for eksempel ikke en sang med mye tekst når fotballaget er i angrep, da passer det heller med noe kort og konsist som for eksempel å rope ”enga” flere ganger etter hverandre, for å jage laget. Flere av supportersangene er rettet mot motstandernes supportere.

Bjørkvold (2005) mener at spontansangen innrettes på samme måte som verbalspråket; spontansangen brukes med en spesifikk hensikt i en gitt sosial situasjon. Han legger også vekt på at disse spontane sangene er formulert innenfor de rammer som kulturens felleskoder setter, språklig, kroppslig – og sanglig (ibid.). Supportersangenes spesifikke hensikt er å være støtte for laget. Den sosiale situasjonen på tribunen styres i stor grad av den sosiale situasjonen i fotballkampen, og den sosiale situasjonen på tribunen til motstandssupporterne.

Når informantene snakker om spontanitet og spontansang snakker de om supportersanger som lages eller oppstår underveis i kampene. Det er da snakk om å improvisere en ny tekst på en allerede kjent melodi. Disse sangene kommenterer noe som skjer eller har skjedd i kampen, spesielle hendelser i spillet, noe som har hendt tidligere i sesongen, noe de mener vil skje frem i tid. Det er det konkrete øyeblikket som blir bestemmende for hva som improviseres og synges (ibid.). En slik kommentar starter med at en person har en idé, en setning, som han sprer til noen rundt seg og sammen begynner de å synges den. Det er ofte en kjent melodi som

går igjen (kun teksten forandres), dermed er det lettere å få med flere. Eksempel på en melodi er denne:

En tekstlinje på denne melodien er for eksempel "Stille i fjøset, nå er det stille i fjøset, stille i fjøset, nå er det stille i fjøset". Melodien kan også forandres litt, vi kan si at setningen bestemmer.

Både Tony og Kjell Henning forteller at det er enklere å spre en idé til noen hundre enn noen tusen. Kjell Henning sier:

Det er vanskelig å være spontan. Er det to hundre stykker med fem stykker i midten som blir enige i hva som er morsomt, så spres det på de to hundre veldig fort, men det å spre det på fem-seks-syv-åtte-tusen det tar for lang tid, så da får du ikke kommentert like godt (Kjell Henning).

Her er Kjell Henning inne på at plassering og tribune har betydning for om sangene som oppstår, klarer å nå ut til andre supportere. Jeg kommer videre inn på tribuneplassering i kapittel fem.

Tony forteller meg at spontaniteten var større i starten, fordi de var færre supportere, og de kjente hverandre. Han beskriver de første åra med ord som; punsj, likhet, mye fyll, aggro, bøllekultur (noen ville hevde seg). Han forteller meg også at de tidligere hadde en større takhøyde, "man kunne være boms, man kunne være direktør, og man kunne gjerne oppføre seg litt røffere", og dette gjorde nok at tekstene var røffere enn hva de er nå, og at de spontane sangene nok var mer drøye i ordbruken.

Kjell mener at tribunesang er kunst, det er spontant og improviserende. Han uttrykker: "Det er 'vår greie' å være originale, bruke gode tekster, improvisere og bruke spontansang". Kjell snakker om at det spontane kommer som kommentarer underveis i kampen, og at man da gjentar et ord eller en setning for å understreke en mening. Han nevner et eksempel på dette fra kampen mot Fredrikstad 24. september, hvor Klanen høyt og lenge sang: "Morgan i buret, vi vil ha Morgan i buret". Denne kommentaren kom direkte til Morgan Andersen i Fredrikstad

fotballklubb.³³ Nimo forteller også om denne hendelsen, og hans fortelling demonstrerer hvordan kommentarer kommer spontant; han forteller om tifo og sang rettet mot Morgan Andersen:

[...] mot Fredrikstad finner vi plutselig ut før kamp at de skal dra opp det samme banneret som de hadde mot oss i hjemmekampen på vårparten. Der hadde de "Morgan, du er en av oss", som en slags hyllest da til han, fordi det stormer så mye rundt han i media. [...] den gangen hadde vi; "Morgan, du er en av dem" som et slags spark til både plankehaugen og Morgan [...] Vi fant ut denne gangen at vi skulle gjøre det samme, bare med en Kriposlogo og en mann bak i gitter, uavhengig av at vi visste hva de skulle gjøre. Men før kampen så ser vi at, faen, de har jo det samme banneret som de hadde mot oss sist, så det var jo perfekt, ikke sant? Så da begynte vi å dra i gang "Morgan i buret, vi vil ha Morgan i buret" og "Morgan er en kjeltring", og det blei jo hørt da, fordi han hadde uttalt i avisa etter kamp at han ikke visste at Klanen hadde nådd såpass lavmål, hehe. Når du får vite sånne ting så er det gøy, da har du på en måte fått den effekten du ville. Jepp. Så det var litt fint. Sånne ting er jo spontant, ikke sant. Man planlegger jo ikke på forhånd at det og det skal man synge.³⁴

Jeg har også opplevd at supporterne kommuniserer med hverandre gjennom spontansang. De synger gjerne kommentarer spontant seg i mellom, i pauser, på busstur eller utenfor stadion før kamp. På kampen mot Stabæk opplevde jeg dette. Over anlegget under kampen ble det informert om at en av Stabæks busser hadde glemt å slukke lysene. Spontant reagerer Klanen med å synge sangen "Mø, mø, mø" (melodi Jon Blund), og gjør melkebevegelser med hendene. En supporter ved siden av meg sier også humoristisk; "Var vel den eneste bussen de hadde". Etter at tilskuertallet ble lest opp sang Klanen "Og 26 bønder", som pek på at Stabæk var få, og at det var Klanen som gjaldt. De fikk også her med at de andre er bønder.

Også på kampen mellom Odd Grenland og Vålerenga 30. september 2007 opplevde jeg mye spontansang, både som kommentar til kampen, til motstanderne og til egne supportere og spillere. På bortekamper er det vanligvis færre supportere enn på hjemmekamper, og dermed er det lettere å spre idéene som dukker opp underveis i kampen. Allerede i sangbussen på vei til kamp opplevde jeg spontansang. I bussen var det stort inntak av alkohol, og da en av

³³ Tidligere direktør i fotballklubben Lyn. Klanen ga kommentarer fordi Morgan Andersen på dette tidspunktet var tiltalt for dokumentforfalskning og falsk anmeldelse i forbindelse med en overgangssak til en fotballspiller i Lyn.

³⁴ Plankehaugen er Fredrikstads supporterklubb.

supporterne ”dreit” seg litt ut, gav de andre supporterne alkoholen skylda ved å synge; ”Alkohol la, la, la, alkohol, la, la, la”, på melodien til ”Vål’enga shalalala”:³⁵

Supporterne kommuniserte ved å synge – de gav en kollektiv reaksjon til den ene personen.

På vei inn til stadion kom det fra gjengen: ”Styggeste stadion i 1. divisjon, 1. divisjon, 1. divisjon”. Denne sangen kom som en kommentar til at stadion ikke var så fin (heller ikke ferdig bygget), og som frempek om at Odd Grenland sannsynligvis ville komme til å rykke ned til 1. divisjon.

I første omgang av kampen kom det spontant fra Klanen etter at Odd Grenland hadde kommet til avslutning; ”Vi har keeper”. I andre omgang, da Odd Grenland lå under 2-0, kom det fra Klanen: ”Prøv å bytte trener, ååå, prøv å bytte trener, prøv å bytte trener, prøv å bytte trener”. Dette ble sunget flere ganger etter hverandre, og det ble ganske humoristisk i og med at Odd Grenland akkurat hadde fått ny trener. Da Odd Grenland klarte å score ett mål i andre omgang kommer det fra Klanen; ”Rykker ned, rykker ned, rykker ned”, ”Farvel bønder” og ”Vi skal aldri sees igjen”, for å understreke hvem som var best i kampen.

Oppsummering

Jeg har i dette kapitlet presentert supportersangenes egenart. Jeg har gjort en kort redegjørelse av den reproduksjon som skjer når en supportersang blir til, og jeg har sett på hva en god supportersang er. Vi har sett at supporterne legger vekt på budskap, tekst, trykk, intensitet og seighet i uttrykket i supportersangene. Og kanskje er også disse elementene med på å gjøre uttrykket originalt. Særegenheten eller originaliteten i Klanens supportersanguttrykk står stadig i ”fare”. Selve synginga har vært, og er fortsatt, hoveduttrykket på Klanens tribune, men samtidig er det flere omstendigheter som gjør at sanguttrykket utfordres. Det er en stor diskusjon innad i Klanen om man skal bruke hjelpemidler eller ikke. Mye av utfordringa

³⁵ ”Vål’enga sha-la-la” vedlegg 2, lytteeksempel spor 3.

ligger også i at Klanen blir flere, og det er vanskelig å nå ut med supportersangene til alle på feltene. Dette betyr at også spontaniteten utfordres.

Hva forteller dette om supportersangenes rolle for medlemmene i Klanen? Supporterne har klare syn på hvordan supportersangene bør være og ikke. Jeg finner at originalitet og spontanitet i supportersanguttrykket er kjerneverdier hos medlemmene. De vil være annerledes og originale i uttrykket, de vil ikke kopiere alle andre. Originaliteten er kjennetegnet til Klanen. Jeg mener at supporterne viser at de setter sitt eget uttrykk høyt, og de tar på alvor sin historie og supportersangtradisjon. Når vi også ser at medlemmer i Klanen kommuniserer seg imellom gjennom spontan synging, viser dette at sang er en uttrykksform som er innarbeidet, sentral og også viktig for medlemmene. Uttrykksformen er en stor og viktig del av supporterkulturen i Klanen.

5. Tribunedramaet

Stemming

Archetti (1985) hevder at fotball er et ritual, et hendelsesforløp med en viss logikk som gjentas, og som kan ha mye dramatisk innhold. Fotballkampene er høydepunktet for supporterne. Hjelseth sier at ”supporternes grunnleggende tilnærming til kamprituale er at de vil være deltakere, ikke konsumenter” (2006:378). Supporterne vil være en del av kampen – de vil delta. Dette uttrykker de også i supportersangene. Et eksempel er ”Engas tolvte mann”:

**Vi er Engas, vi er Engas, vi er Engas tolvte mann, og du hører det når vi alle synger med,
vi er Engas tolvte mann (Klanen).**

Supportersangene skaper i stor grad stemningen på tribunen på fotballkamper med Vålerenga, og det er supporterne selv som vil stå for dette. ”Jevnt over vil supportere lage stemningen selv, og være regissører” (Hjelseth 2006:351). Hvordan organiserer Klanen og sangstarterne seg? Hvilke faktorer spiller inn for å skape stemming? Hvordan får Klanen med seg mennesker til å synge på kamp?

I dette kapitlet ser jeg på hvilke rammefaktorer som spiller inn i sangkulturen i Klanen. Dette gjør jeg for å finne ut hvilken rolle sangene har for supporterne i Klanen. Jeg avslutter kapitlet ved å beskrive en omgang fra fotballkampen mellom Vålerenga og Lillestrøm. I omgangen ser vi hvordan dramaet utspiller seg.

Musikalsk uttrykk

Det ene er den hymnen; altså "Vålerenga kjerke" eller "You'll never walk alone", som jo er noe helt annet enn den vanlige tribunesangen. Det er stemningssetteren, det er det med å ta tak i rommet og si; det her eier vi. Den [Vålerenga kjerke] setter spillerne i stemning og setter spillerne på motlaget i ærefryktstemning. [...] Og så er det tribunesangene som går under kampen som jager på eget lag og som kommenterer hendelser i kampen (Kjell Henning).³⁶

Kjell Henning beskriver her en forskjell mellom "Vålerenga kjerke", som stemningssetteren, og tribunesangen.³⁷ Det er forskjell på supportersangenes funksjon på kamp. Før kampstart spilles stemningssetteren over anlegget og folk synger med mens fotballskjerfene holdes over hodet. Poenget er å si at "det her eier vi".

Vi finner variasjoner i det musikalske uttrykket i supportersangene. I tillegg til supportersanger med komponert melodi og tekst, har Klanen flere sangrop. Sangrop er utrop av setninger hvor man har tonelyd på ordene.³⁸ Vi kan si at man "syngeroper" setningen. Sangropene er ofte sentrert rundt en tone, og har faste former som gjør at de kan gjenkjennes og skilles fra hverandre. Et sangrop kan ha flere tekster. Setningene er korte, og et kjennetegn kan være at man på ett ord går opp eller ned ters, men ellers holder seg rundt en tone (se noteeksempel nedenfor). Med sangrop kommenterer supporterne spesielle hendelser i kampene, enkeltspillere, eller dommere. Sangropene kan også ha motiverende effekt på spillerne, og de kommer ofte spontant. Et eksempel på dette er når Klanen roper "Enga" flere ganger etter hverandre:³⁹

Tekstene i sangropene kan deles, og utføres vekselvis mellom supporterne – som vekselsang. "Øl og vold, skamslåtte bønder" (noteeksempel, spor), er eksempel på en slik vekselsang. "Øl

³⁶ "You'll never walk alone" er Liverpools hymne. Kjell Henning sammenlikner funksjonen til Vålerenga kjerke med denne.

³⁷ Vålerenga kjerke lytteeksempel:

³⁸ Min definisjon av sangrop.

³⁹ "Enga" vedlegg 2, lytteeksempel spor 5

og vold” synges av en gruppe supportere, mens resten synger ”skamslåtte bønder”.⁴⁰ Sangropene kan for eksempel på Ullevaal Stadion veksle mellom Cola og Vestbredden, eller mellom supportere på samme feltet (supporterne velger da selv hvilken setning de vil synge).

Vekselsangene kan synges i flere minutter. Sangene blir da kalt for evighetssanger. Evighetssangene synges over lengre tid, og varierer i volum. Svenna beskriver det slik:

[...]”Å, Vålerenga (Klapp, klapp, klapp, klapp x 2), Ære være Vålerenga” den kan gå og gå, og så dør den litt og så begynner du på an igjen. Da kommer folk og hiver seg enda mere på (Svenna).

”Kom igjen, Enga” er også eksempel på et sangrop som synges vekselvis.⁴¹ Denne kan også synges over flere minutter.

Det er ofte situasjoner i kampen som avgjør hvor varigheten til sangene – scorer Vålerenga utløses jubel i Klanen, og det vil da ta litt tid før man eventuelt starter opp vekselsangene igjen.

Supporterne varierer på hvor mange ganger de synger sangene. Jeg har erfart at det er en uskreven regel at supportersanger med tekst på mer enn en linje eller to synges tre ganger før ny sang startes (vi ser også eksempel på dette i kampbeskrivelsen i slutten av dette kapitlet).

Det musikalske uttrykket i supportersangene har frie rammer – det er ikke viktig at det synges rent eller i jevnt tempo. Det sentrale er å støtte fotballaget med egen sangstemme – ikke å synge pent eller bra. Denne friheten gjør at mennesker som ellers aldri utøver musikk synger

⁴⁰ ”Øl og vold, skamslåtte bønder” vedlegg 2, lytteeksempel 6

⁴¹ ”Kom igjen, Enga” vedlegg 2, lytteeksempel spor 7

når de befinner seg på fotballkamp. Det er allmenngyldig å synge – uavhengig av kvalitet på sangferdighet.

Når det er bra trøkk så merker du at de folka som egentlig ikke tør, blir med. Det er fordi de blir rivi helt med av stemninga [...] og så er det lettere etter to pils, veldig mye lettere, både som forsanger og å synge sjøl. Da er du ikke så redd for å høre din egen stemme, for [...] vi driver jo ikke med musikk egentlig noen, vi liker å høre på, men jeg jobber jo i og for seg litt med det, men det er fritid (Svenna).

Sangstartere og andresangere

Jeg lever for dette, det er livet mitt, det er rellion. Jeg tilber Vålerenga. Det å være sangstarter er ikke noe du blir - det er et kall du har (Svenna).

På tribunene har Klanen sangstartere og ”andresangere”, som skal sørge for at supportersanger blir satt i gang, og bli spredt ut over feltene. Sangstarterne blir også kalt forsangere. Jeg mener det er en forskjell på de to, man kan nemlig være forsanger selv om man ikke starter sanger. Forsangernes rolle er å lede eller holde i gang sangene, ikke nødvendigvis starte dem. Både sangstarterne og forsangerne er svært viktige for supportersangen og stemningen på kamp.

Sangstarterne og forsangerne i Klanen er menn, i ulike alder, med kraftige stemmer som når langt. De står som regel samlet, mer eller mindre organisert i ulike sangfelt plassert på øverste del av tribunene. På Ullevaal Stadion står sangstarterne øverst i Colasvingen, og øverst og på midten på Vestbredden. Svenna beskriver det slik:

Vi samler oss, vi som vet at vi har sterke stemmer og kan sangene bra. Vi samler oss og prøver å få en så bra plassering som mulig på tribunen, [...] slik at sangen blir best mulig når den blir startet.

Kjell fortalte meg at sangstarterne er kjempeviktige på kamp. Supportersangene må startes på rett plass. Er det for eksempel corner passer det med noe intenst som dras ut, og er det utspark hos keeper etter motstandsmål, passer det bedre med en lang sang som går og går. Kjell mener at stemmen til sangstarterne må være kraftig. Han sammenlikner forsangeren med dirigenten, han sier: ”Har du en dårlig dirigent blir det en dårlig framføring, har du en god dirigent så blir det bra”. Når det gjelder egenskaper og kvaliteter trekker Kjell fram at sangstarterne må ha et

godt øre, bruke magen og synge høyt, og kunne ta riktige valg. Han mener det tar tid å bli god og det krever trening.

Det er ofte mange supportere på kamp, og det kan derfor være vanskelig å synge samtidig og samstemt. Supportersangene spres fra sangstarterne via såkalte ”andresangere”. Andresangerne henger seg på sangen på andre eller tredje tonen, og sprer dermed sangen utover feltet. Svenna beskrev for meg hvordan han starter en sang, og han fortalte at andresangerne er viktige:

[...] De første orda blir litt spesielle og du må ta det veldig høyt for å nå ut til flest mulig på kortest mulig tid. Da kan den fort ryke, altså du klarer ikke holde den så lenge akkurat den oppstartsbiten, [...] det er veldig avhengig av de andre stemmene rundt deg. Jo bedre vi har klart å samle oss, jo bedre merker jeg at vi blir, fordi du føler deg skikkelig trygg på de gutta rundt deg, og da drar du i gang hele tida. Når du står dønn aleine så er det ikke så lett.

Kjell Henning er en av flere andresangere i Klanen. Han sier at det å være andresanger er hans oppgave på fotballkamp.

Jeg er hva man kan kalle en ”andresanger”. På Vestbredden. Jeg står forrest på gamle konge, og prøver å bidra til å følge opp det de bak meg starter [...] på kamp så er det jobben min liksom.⁴²

Kjell Henning forteller at han ikke har stemme til å starte sangene – men at han kan være med på å spre supportersangene ved å følge godt med på hva som startes.

Nimo er inne på organiseringen av supportere som liker å synge. Han sier:

Ofte så snakker man sammen om organiseringa. Fordi om vi ikke tar i bruk hjelpemidler, så prøver vi i form av sanggruppa og sånne ting å organisere oss mer enn vi hva vi har gjort før. [...] for eksempel ved å sette opp en sangbuss til bortekamp, for å sørge for at vi er en femti-seksti mann som står på et sted samlet hvor alle er enige om at her skal vi dra i gang sanger og det skal være fullt trøkk. Da er det så mye enklere for folk rundt som kanskje bare er med når en sang når en viss høyde, og som ikke tør å være med hvis det bare er en ti-femten stykker som står og synger.

⁴² Gamle Konge er et område på Vestbredden hvor supporterne står.

Innføring av nye supportersanger

[...]”Engas 12. mann” [melodien], som er tatt fra skotske landslagssupportere, satt andre gangen vi startet den fordi folk kjente den igjen med en gang. Det er en typisk tribunesang. Mens nå har vi lansert en ny sang på ”Dovregubbens hall” som ikke akkurat er en typisk tribunesang, det går litt treigere, men vi gir oss ikke. Hehe. (Nimo).

Nye supportersanger blir laget og lansert i Klanen hvert år. Sanggruppa tar i mot forslag til melodier og tekster, og bestemmer hva som skal innføres. Kjell har laget mange supportersanger. Han står bak blant andre ”Rellion” som er en av Klanens mest kjente supportersanger.⁴³ Kjell forteller at supportersangene på 90-tallet ofte ble laget på bussturer til ulike kamper. Ellers har han selv brukt mye tid på enkelte sanger. ”De beste sangene tar lang tid. For eksempel ’Rellion’-sangen. Det tok faktisk to år før den ble ferdig, og før den slo an skikkelig. Sangene må ofte ligge og godgjøre seg en stund. Man må bruke litt tid så de riktige ordene faller på plass” (Kjell i Vål’enga 2007:27).

Tony har laget ”Syng deg hes for Vål’enga”, og han har også vært med på å lage ”Engas 12. mann”.⁴⁴ ”Engas 12. mann” ble til ved utveksling av forslag på mail. Utveksling på mail og forum på Internett er i dag midler som brukes mye når nye supportersanger skal lages. ”I Oslo by” ble til ved slik utveksling. Melodien på denne sangen blir brukt av flere andre supporterklubber. Gjennom utveksling av idéer ble ”I Oslo by” en helhetlig supportersang, med egen tekst som omhandler særlig forholdet mellom Vålerenga og Lyn. Enkelte supportersanger blir til spontant på fotballkamper, da særlig på bortekamper. På bortekampene er det færre supportere, og det er lettere å spre idéer spontant der og da. Enkelte av disse spontane supportersangene brukes videre på andre kamper.

Sanggruppa har en viktig rolle når det gjelder å lansere nye supportersanger. Hver sesong blir det lansert to-tre nye supportersanger. Svenna er sentral i sanggruppa. Tony forteller meg at Svenna har mye å komme med i denne gruppa, og demokratiet i sanggruppa til slutt bestemmer hvilke supportersanger som skal lanseres. Dermed blir supportersangene også kvalitetssikret. I sesongen 2007 lanserte sanggruppa to nye supportersanger på melodiene

⁴³ ”Rellion” vedlegg 2, lytteeksempel spor 8.

⁴⁴ ”Syng deg hes for Vål’enga” vedlegg 2, lytteeksempel spor 9, ”Engas 12.mann” vedlegg 2, lytteeksempel spor 10.

”Livets landevei” og ”Dovregubbens hall”.⁴⁵ På Klanens hjemmesider la sanggruppa ut informasjon om ”Livets landevei” for å forberede supporterne på de nye supportersangene. På nettsidene står det: ”Til årets første hjemmekamp så har sanggruppa en ny sang som skal settes på dagsorden. Det vil bli delt ut løpesedler på kamp, slik at så mange som mulig lærer seg teksten. Når det gjelder melodi så har sanggruppa spilt inn sangen på forhånd, slik at folk kan tjuvstarte og lære seg begge deler på forhånd.”⁴⁶

Det er vanlig at nye supportersanger på kamp blir delt ut på løpesedler så supporterne enklere og raskere lærer seg sangene. Men sanggruppa legger også ut informasjon på hjemmesiden til Klanen, som vi ser eksempel på her: ”Det er viktig at sangen synges fire – 4 ganger før den øker i tempo og ender med et forhåpentligvis vanvittig trykk og kaos”.⁴⁷ Her beskriver sanggruppa hvordan de ønsker at supportersangen skal utføres – øke i tempo og ende i et vanvittig trykk og kaos.

På grunn av Klanens mange medlemmer tar det tid å innføre nye supportersanger. Nimo sier man må være tålmodig. Han sier også at hvis folk allerede kjenner melodiene vil det sannsynligvis gå raskere – det er lettere å lære en ny tekst med en kjent melodi, enn å lære både ny tekst og ny melodi. I tillegg til at sanggruppa bruker Internett og løpesedler, tok Svenna i bruk anlegget på Ullevaal Stadion da ”Dovregubben” skulle lanseres. Jeg oppdaget før en kamp at den originale ”Dovregubbens hall” ble spilt over anlegget. Vi kom inn på denne supportersangen i samtalen vi hadde:

S: Dovregubben blei prøvd nå på søndag, og fungerte greit, men folk turte ikke helt å hive seg på. Men jeg tror vi bare fortsetter å jobbe med den og så tror jeg den kan bli veldig bra.

J: Var det planlagt at de skulle spille den over anlegget?

S: Jeg fiksa det jeg.

J: Ja, jeg tenkte det, hehe.

S: [...] Når vi har ny sang så mener de [klubben] at vi skal legge ut tekst og spille den ut på anlegget, men da synes vi at den tribunebiten blir litt borte, den [sangen]

⁴⁵ Livets landevei er en kjent norsk barnesanglek, mens Dovregubbens hall er det kjente musikkstykket for orkester med kort skrevet av Edvard Grieg til scenefremførelsen av Henrik Ibsens skuespill Peer Gynt.

⁴⁶ http://www.klanen.no/sanger/ny_sang_livets_landevei [Lesedato: 20. april 2008]

⁴⁷ http://www.klanen.no/sanger/ny_sang_dovregubbens_hall [Lesedato: 19. april 2008]

skal komme fra dypet, inne fra tribunen, den skal bare komme derfra. [...] Men sånn som den [Dovregubbens hall] synes jeg ikke var helt gæren i og med at jeg spilte originalmelodien for at folk bare skulle kjenne igjen melodien.

Svenna fikk, gjennom kontakter på Ullevaal Stadion, spilt den originale ”Dovregubbens hall” på anlegget for å gjøre melodien kjent for supporterne før kamp. Svenna ønsket å hjelpe til med innføringen, noe som viser pedagogiske evner. Noe annet viktig som kommer frem her, er at han ikke vil spille den ferdige versjonen over anlegget – det ble litt feil i forhold til tribunelivet. Supportersangen ville da ikke ”komme fra dypet”. Her ser vi igjen originalitet – sangstarterne vil ikke regissere for mye, bare til en viss grad. Dette viser at i innføringen, og ikke bare i utførelsen av supportersangene, tenker sangstarterne på å bevare originaliteten.

Timing

Sånn underveis så følger jeg med på spillets gang, hva som passer til enhver tid (Nimo).

Er det sammenheng mellom det som skjer på banen og det som skjer på tribunen? Er det vilkårlig hvilke supportersanger som startes? Jeg opplever at sangstarterne er opptatt av å velge de rette sangene til rett tid, slik at sangene samsvarer med det som skjer i kampen. Sangvariasjon er også viktig, samme sangen kan ikke synges flere ganger etter hverandre.

[...] jeg prøver å tenke hele tida. Det er kampsituasjon, hva føler du at trengs, og så må du passe på å ikke starte når en ball er på vei i angrep, da er det sjanseløst. [...] Da er ikke folk opptatt av å begynne å synge. Du må velge tidspunkt, prøve å gjøre det på riktig tidspunkter, og kjøre på variasjon. [...] veldig mange av de uten erfaring er ikke like flinke til å variere, de er bra på å starte en sang og så gjør de det ti ganger på rad og det er ikke like bra, da blir det veldig monotont og kjedelig. Du må prøve å ha den variasjonen inne (Svenna).

I min samtale med Nimo snakker også han om viktigheten av at sangen startes på rett plass, og at det å starte en supportersang til rett tid også handler om å ha erfaring.

Vi har en sånn fem-seks-syv-åtte mann som står uavhengig av hverandre, eller samlet, for å dra i gang. Vi starter på måfå og med en stemme og så blir alle sammen med. Men man må selvfølgelig ha litt erfaring i hvordan man starter en

sang da. Man må jo begynne ett eller annet sted, man må prøve å skjønne timing og hvordan en sang skal startes, og rett tempo. [...] Det er det ikke alle som kan. Det er en del de siste åra som har prøvd seg på bortekamper og sånn, de har fått i seg noen øl og er litt småbriske og prøver å starte en sang. Det blir ofte dårlig. Jeg husker at det tok lang tid før jeg turte å begynne å starte sanger, før jeg liksom visste at okey det her klarer jeg, hehe, det tok en god stund. Og det er jeg egentlig fornøyd med. Jeg tror det var lurt, hehe.

Kjell Henning forteller meg om timing og viktigheten av at riktig sang kommer til rett tid. Han peker også på at erfaring er viktig:

... veldig mange sanger har spesielle anledninger de passer til og ikke passer til. [...] noe av problemet med uerfarne sangstartere [...] er jo at du har noen som ikke skjønner hvorfor den sangen skal komme nå. De starter en vilkårlig sang fordi den sangen er fin. Der er jo Svenna et geni, han bommer nesten aldri, han treffer på nittini av hundre sanger han starter med hva som er riktig timing, mens en del av fyllefantene på tur treffer på en av tre og bommer på to av tre liksom...

Kjell Henning nevner her uerfarne supportere og supportere som har fått i seg for mye alkohol. Dette får konsekvenser for supportersangen. Det er viktig å være til stede og velge det riktige tidspunktet. Alkoholene må ikke ta overhånd, man må være bevisst, det er ikke godt nok å velge ”en vilkårlig sang fordi den sangen er fin”. Kjell Henning understreker her at sangen har en oppgave, en funksjon, derfor er det viktig at den kommer på rett plass i forhold til kampen. Kjell Henning legger også vekt på at Svenna er en god sangstarter når han sier: ”Altså der er jo Svenna et geni, han bommer nesten aldri”. Han understreker at det handler om å ”time” sangen til rett tid.

Kjell understreker at sangene må ha et innhold, og ikke bare være ”en monoton lang greie”. Sangene må komme i henhold til hva som skjer i kampen. Kjell vil ikke at det samme skal synges hver kamp, han sier; ”da kunne man jo heller brukt en cd-spiller”. Han legger vekt på at poenget er å være der og jage fotballaget frem, selv være med å underholde, ikke bare bli underholdt. Supporterne har en oppgave. De må være gode når ikke laget er godt. De må yte like mye. I samtalen med Tony kom det frem at han tok sangstarterrollen alvorlig. Han fortalte at hvis stemningen på tribunen ikke var bra nok på kamp, kunne han gå hjem å være skuffet – også selv om Vålerenga vant.

Kjell legger også vekt på å at sangstarterne er kjempeviktige. De må starte supportersangene til rett tid. Med dette mener han at hvis det for eksempel er hjørnespark, passer det med noe intenst som dras ut. Er det derimot utspark hos keeper etter motstandsmål, passer det bedre med en lang supportersang som går og går.

Selv har jeg opplevd at sangen har hatt en klar funksjon, og at timingen har vært særlig viktig i den sammenhengen. På bortekamp i Skien, da Vålerenga fikk en corner mot Odd Grenland, startet Klanen "Vål'enga, vål'enga, vål'enga" x antall ganger, raskere og raskere. Ordet "vål" ble dratt ut, deretter kom "en" på samme tone som "vål" og deretter endingen "ga" raskt ned en ters. Supporterne sang ordet "Vål'enga" flere ganger og økte tempo fram mot avslutning foran mål. Fotballaget ble jaget frem mot avslutningen. I samme kampen opplevde jeg spontansang. Supporterne kom med flere spontane reaksjoner på ting som skjedde under kampen. De spontane reaksjonene må også "times", komme på rett tid, gjerne rett etter en spesiell hendelse, for å kommentere det som har hendt. Jeg har gjennom observasjon og samtaler funnet at dramaet i fotballkampen har noe å si for hvilke supportersanger sangstarterne starter.

Tribuneplassering

[...] Når du står på en langside så er det vanskeligere å få med seg alle mann i forhold til når du står i en sving og har taket over deg, [...] da bærer stemmene mye bedre, det blir mye enklere (Nimo).

[...] en bra tribune skal være høy og bratt den, og helst i en sving, i en ordentlig bratt krapp sving! (Svenna).

I tillegg til at sangstarterne må starte supportersangene til rett tid, er også plasseringen på tribunen en viktig forutsetning for å få supportersangene bra. Informantene kom stadig inn på hvor viktig det var å stå på rett plass, og dermed klare å spre supportersangene ut til andre supportere og ut på fotballbanen. Vålerenga har på nåværende tidspunkt ikke eget stadion. De siste årene har derfor Vålerenga hatt Ullevaal Stadion som sin hjemmebane. Klanen står fordelt i Colasvingen og på Vestbredden. Begge tribunene har egne sangfelt. Miniklanen har eget felt nær rivaliserende supportere i VG-svingen.

Veldig mange har ikke forståelse for det sangtekniske som kanskje vi som har stått en stund har. Det har noe med at du kan ikke stå helt foran på en tribune og

begynne å synge, da synger du rett ut, folk får ikke med seg hva som skjer, og da kommer ikke sangen ut. Den må komme bakfra og ut i bredden og bli kraftig så fort som mulig så det blir best mulig trøkk på den (Svenna).

Svenna forklarer her hvordan supportersangene spres best på tribunen – plasseringen er viktig. Han legger vekt på at supportersangene må startes bakfra, da vil flest mulig høre den, og det er lettere for andresangere å henge seg på. Han fortalte meg også at jo nærmere taket du står, jo bedre blir trykket. Svenna har også innspill i forhold til ønsker på en eventuell ny stadion. Han sier:

Vi har våre innspill på ny stadion. Vi skal ha det best mulig for at vi skal være verst mulig å møte. Jeg har lyst til at vi skal stå midt i mot, så de får den [sangen] midt i trynet.

Svenna er opptatt av at Klanen skal være skumle å møte for andre supportere – supportersangene skal nå andre supportere. Dette forteller om at supportersangene også har en rolle i forhold til de rivaliserende supporterne på kampen. Det handler om en kamp i kampen.

Vinteren 2007 kom Klanen ut med sangkontrakt. Poenget med sangkontrakten var at supportere som ville ha sesongkort på utvalgte felt måtte skrive under på å at de ville delta med sang. Skrev man under ville man få billigere sesongkort. Konsekvensen av å ikke synge var å miste plassen sin på feltet. Innføringen av sangkontrakten skapte reaksjoner, ikke alle supportere var fornøyde med å binde seg til en kontrakt. Etter en stund ble sangkontrakten trukket tilbake, og før sesongstart gjaldt den kun for enkelte felt. Kontrakten førte til fokus på supportersang i Klanen. Antakelig var sangkontrakten med på å gjøre supportere i Klanen 2007 mer bevisste omkring sin rolle på kamp.

Kampbeskrivelse: Vålerenga – Lillestrøm

7. oktober 2007 var jeg på fotballkamp på Ullevaal og så kampen Vålerenga – Lillestrøm. Under kampen stod jeg under taket øverst i Colasvingen, sammen med Svenna og andre sangstartere. Jeg tok opptak av kampen, og videre skal vi se kampbeskrivelsen fra supporterfeltet minutt for minutt i kampens andre omgang. Jeg har skrevet ned tekster – så vi kan se hva som synges. I tillegg gir jeg opplysninger om hvilke musikalske kjennetegn vi finner, hvilken funksjon jeg mener supportersangen har, og der det trengs gir jeg til slutt en kommentar. Jeg har tatt opptak og gjort notater av denne omgangen fordi jeg mener den kan være med på å øke kunnskapen vår om hvilken rolle supportersangene har blant Klanens medlemmer. Beskrivelsen viser hva som skjer blant supporterne på kamp.

7. oktober 2007 på Ullevaal Stadion. 2. omgang av fotballkampen mellom Vålerenga – Lillestrøm:

Tid	Tekst	Musikalske kjennetegn	Funksjon	Kommentar
04.39 ⁴⁸	<i>Mø, mø, mø, mø, mø, mø.</i>	Mel. Jon Blund A-dur.	Skape stemning. Synges til Kanarifansen	Supporterne gjør melkebevegelser i takt med sangen. Peker på bondevirksomhet. Stillingen er 1-1.
04.50-05.21	<i>Har du traktor og lå, holder du med LSK, har du øl og er glad holder du med Vål'enga.</i>	Mel. Season in the sun Synges tre ganger Starter i A-dur, synker til Ab-dur.	Skape avstand til Kanarifansen.	Peker på bondevirksomhet.
05.22-05.57	<i>Hvem er denne karen med silkestrømper på, han ligner litt på nissen i grunn, det er ikke han det er Tom Lund, han som suger store og små, "helst Grønlund".</i>	Mel. Jon Blund. Synges to ganger. Startes i Bb-dur, men synker raskt til A-dur.	Rettet til personen Tom Lund.	Helst Grønlund ropes ut til slutt, henspeiler til daglig leder i LSK, Frank Grønlund
05.59:				En av supporterne kommenterer sangteksten; "Tom Lund har aldri vært en kar, han har alltid vært ei dame"
06.18-06.47:	<i>Ja, med humør vil vi synges Vålerengas sang, gutta med kjempetæl satser alt på å vinne nok en gang, unge som gamle samles på ny, alle er enige i makan fins ei i vår by.</i>	Mel. Vålerengamarsjen. Synges en gang. Bb- dur.	Fellesskap, samhold.	
07.31-07.56:	<i>Vi er Vål'enga, Oslo by Sankt Halvards menn.</i>	Mel. Ukjent Evighetssang. Ligger rundt Eb- moll.	Virker samlende.	
08.04-08.20:	<i>Vålerenga, Vålerenga.</i>	Mel. Ukjent Ligger rundt A-dur.	Skaper fokus på eget lag.	Her ser vi at navnet Vålerenga kun brukes som tekst.
08.34-08.43:	<i>Skarru værre, vil u værre, Vål'eng gutt? Ja, for faen!</i>	Rop	Engasjement rundt det å tilhøre Vål'enga	

⁴⁸ Jeg starter opptaket av kampen litt før selve andre omgangen startet. Tidspunktene følger minidiscoptaket.

08.57-09.26:	<i>Hører dere bønda nå? Nei, nei! Hører dere bønda nå? Nei, nei. Vålerenga det er oss, vi skal drekkja tran i Moss, Moss, Moss, Moss...</i>	Mel. Ukjent A-dur. Synges to ganger.	Synges til Kanarifansen, skaper avstand, og er kommentar til Kanarifansens engasjement fra VG-svingen.	
09.46-10.14:	<i>Vi er Vål'enga fotball, Vål'enga fotball er vi, vi er Oslos stolthet, Vål'eng gutta er vi.</i>	Mel. Irsk folkevise. C-dur. Synges tre ganger.	Engasjement og fokus på eget lag og egen by.	
10.55-11.55:	<i>Å, det er Lillestrøm, ah, ah, synger samma sang hele kampen lang det er Lillestrøm.</i>	Mel. Ukjent Ab-dur. Synges seks ganger.	Erte Kanarifansen	Her ser vi eksempel på at Klanen kommenterer Kanarifansens måte å synge på – det blir for lite variasjon.
12.05-12.26:	<i>Hold kjeft bønder, hold kjeft bønder, hold kjeft bønder, hold kjeft, hold kjeft bønder hold kjeft bønder, hold kjeft bønder, hold kjeft!</i>	Mel. Auld lang syne. Ab-dur. Synges to ganger.	Avstand.	Peker igjen på bønder.
12.30-13.01:	<i>Vi skal voldta deres horer, vi skal knulle deres kyr, drekkja øl, kjøre anal på en hest, synge Vål'enga er best, også runker vi når Enga tar poeng, tre poeng.</i>	Mel. Jesus elsker alle barna. H-dur. Synges to ganger.	Avstand.	Røff og drøy tekst.
13.08-13.19:	<i>Maya hi, maya ha, maya hi, maya, aha.</i>	Mel. "Dragostea din tei" av bandet O- Zone.	Humoristisk.	Peker på en situasjon Kanarifansen hadde i forhold til et spesielt medlem. ⁴⁹

⁴⁹ Medlemmet viste seg å være en fiktiv person som kalte seg Maya. Personen lurte kanarifansen til å tro at hun døde i en bilulykke. Alt viste seg å være oppspinn. Klanen bruker dette mot kanarifansen – i tillegg til denne korte setningen ble "Lei av å bli lurt" spilt over anlegget i pausen.

13.21-13.58:	<i>Å, Vålerenga, vi svikter aldri vårt Vålerenga, olé, olé, olé, olé, olé, olé, olé, olé, for de rød og for de blå.</i>	Mel. Ukjent. Db-dur. Synges nesten tre ganger, dør ut pga sjanse for Vålerenga i kampen.	Fokus på eget lag.	Denne sangen har blitt mye diskutert pga at man bruker Ole, som jo ikke er noe norsk ord.
14.05-16.10:	<i>Sha, la, la, la, la, la, la, la, la; Å, Vål'enga, Sha, la, la, la, la, la, la, la, la, Å, Vål'enga.</i>	Mel. Ukjent C-dur. Synges hele 12 ganger	Fokus på eget lag.	Varierer sangen ved å klappe annenhver gang.
16.37-17.29:	<i>Ett Vål'enga i blått og rødt, vi elsker dette laget. Det er et kall fra du blir født til du blir tatt av dage. Så hev din røst og støtt ditt lag, så får du se en vakker dag, at 'Engas faner svever stolt, høyt over alle andre.</i>	Mel. Vi ere en nasjon vi med. D-dur, synker mot slutten. Siste del synges tre ganger.	Fokus på eget lag.	Peker på sangen; "Hev din røst og støtt ditt lag".
17.38-22.20:	<i>Å, Vål'enga, Oslo by, Å, Vål'enga, Oslo by.</i>	Mel. Ukjent. A-dur. Variere i volum. Evighetssang.	Fokus på eget lag.	Evighetssangene varierer ofte i volum; engasjementet veksler.
22.36-23.03:	<i>Vi er Vål'enga gutta, i fra Oslo øst, hundre prosent Vål'enga, sommer, vinter og høst. Sitte hjemme på rævva, kan'ke værre sunt, vi følger Vål'enga året rundt. Året rundt med Vål'enga (x4)</i>	Mel. Skotsk melodi: "We are Celtic supporters" H-dur. Synges en gang.	Fokus på eget lag.	
23.08-23.59:	<i>En by, et lag, et Vål'enga hurra, hurra!</i>	Mel. Ukjent. Startes i C-moll, synker til G-moll. Synges fire ganger.	Fokus på eget lag.	
24.09-25.24:	<i>Syng høyt, syng Vålerenga, Vi ofrer alt og gjør det vi må, syng høyt, syng Vålerenga, ingen skal få stoppe oss nå.</i>	Mel. Swing chariot H-dur, synker til B-dur. Synges fem hele ganger.	Fokus på å støtte eget lag.	Her mener jeg at vi ser at det å støtte laget handler om å synge.
25.38-26.04:	<i>Vålerengens idrettsforening, klapp x4</i>	Rop	Fokus på egen klubb.	
26.10-26.57:	<i>Øl og vold, skamslätte bønder.</i>	Evighetssang, vekselsang mellom Cola og Vestbredden.	Skape engasjement, involverer to tribunesider.	Her kommer supporterne inn på vold og slossing. Henspeiler på at man har utøvd vold mot bøndene. Drøy tekst, men er nok ment mer ironisk enn bokstavelig.
27.31-27.57:	<i>Vålerenga, vålerenga, vålerenga.</i>	Mel. Ukjent. C-durs følelse.	Fokus på egen klubb.	

28.11-28.26:	<i>Bojan, Bojan, Bojan.</i>	Rop	Sang rettet mot en bestemt spiller.	
29.03-29.19:	<i>Drep dem, Vål'enga drep dem, klapp, klapp.</i>	Rop E-dur.	Synges til direkte til spillerne på Vålerenga. Skape engasjement hos spillerne.	
29.45-30.15:	<i>Har du traktor og lå holder du med LSK, har du øl og er glad holder du med Vål'enga.</i>	Mel. Season in the sun. Holder seg nå oppe i A-dur hele veien. Synges tre ganger.	Skape avstand til Kanarifansen.	Peker på bondevirksomhet.
30.42-31.25:	<i>Si meg hvorfor er du så forbanna, samtidig som du er så jævla glad. Det er fordi jeg hater alle bønder, og fordi jeg elsker Vål'enga, elsker Vål'enga.</i>	Mel. Se min kjole. Veksler mellom D-dur og H-dur. Supporterne klarer ikke holde seg i samme dur fordi det blir for høyt. Synges to ganger.	Følelsesladd sang – hater de andre, elsker seg selv og sitt lag.	
31.28-32.37:	<i>Ære være Vål'enga, klapp 4x2, Å, Vål'enga, klapp 4x2</i>	Mel. Ukjent. Db-dur.	Fokus på eget lag. Skape stemning, engasjerer med klapping.	
32.51-33.05:	<i>Åååååh, Vi elsker Vål'enga.</i>	Mel. Ukjent.	Følelse, fokus på eget lag.	Sangen dør fort, det virker som om det er få som kan denne.
33.13-33.46:	<i>Vål'enga, vål'enga, å, Vål'enga.</i>	Mel. Amazing grace H-dur.	Fokus på eget lag.	Sangen varierer i tempo og de klapper mellom enkelte av frasene.
34.08-34.29:	<i>Å, Vålerenga (x2), vi står sammen og kjemper og vinner til slutt.</i>	Mel. Ukjent H-dur. Synges to ganger.	Fokus på laget og samhold.	
34.46-35.16:	<i>Vål'enga, vål'enga, å, Vål'enga.</i>	Mel. Amazing grace. Startes i C-dur, men synker til H-dur (som tidligere).	Fokus på eget lag.	
35.35:				Lillestrøm scorer mål.
35.45-36.16:	<i>Vålerenga, Vålerenga.</i>	Mel. Ukjent. Sangen startes i F-dur, men blir for dypt, så den moduleres opp til A-dur.	Fokus på eget lag.	
36.23-36.44:	<i>Å, Vålerenga (x2), vi står sammen og kjemper og vinner til slutt.</i>	Mel. Ukjent. H-dur, men startes litt høyere av sangstarteren.	Fokus på eget lag og samhold.	

37.07-37.23:	<i>For en gjeng med bønder.</i>	Rop	Synges til Kanarifansen.	
37.33-38.08:	<i>Hvem er denne dama med silkestrømper på? Han/hun likner litt på nissen i grunn, det er ikke han det er Tom Lund, han som suger store og små. Helst Grønlund.</i>	Mel. Jon Blund. Startes i B-dur. Synges to ganger.		Tidligere i kampen sang de denne sangen og da kom det en kommentar om at Tom Lund aldri har vært en kar, men alltid vært ei dame. Supporterne synger her "dama" i stedet for "karen".
38.10-38.53:	<i>Tramp, tramp, tramp, på en fugl, tramp, tramp, tramp, på en kanarifugl.</i>	Mel. Ukjent. G-dur.	Synges om Kanarifansen. Humor. Engasjement mot Kanarifansen.	Supporterne tramper takten mens de synger.
39.10-39.50:	<i>Kom igjen, Enga.</i>	Rop. Vekselsang.	Engasjement blant to tribuner.	Prøver å starte vekselsang med Vestbredden.
39.50:	<i>Kom igjen, Enga.</i>	Rop. Vekselsang.		Lillestrøm scorer mål. Og deretter blir det vanskelig å forsette vekselsangen.
40.23-40.40:	<i>Dø for enga, dø for enga, dø for enga.</i>	Mel. Halleluja, Händels Messias. Gb-dur.	Hengivenhet.	
40.43-41.10:	<i>Farvel, bønder, farvel bønder, farvel bønder, farvel.</i>	Mel. Auld lang syne. B-dur, men synker til A-dur.	Reaksjon på at Vålerengasupportere går fra kampen før kampen er ferdig.	Synges til sine egne.
41.13-41.35:	<i>Vi vil alltid værre her, vi vil alltid, vi vil alltid, vi vil alltid værre her.</i>	Mel. Ukjent. A-dur.	Beskrive seg selv som supporter.	Synges til spillerne. Understreke at man ikke vil gå selv om laget spiller dårlig.
41.42-41.56:	<i>Vi taper aldri! Klapp x5, Vi taper aldri! Klapp x5</i>	Rop.	Engasjement. Ta opp stemningen igjen.	Ironisk – ser jo ut til at Vålerenga kommer til å tape.
42.00-42.59:	<i>Vi gjør alt for vårt kjære Vål'enga, vi blør for Vål'enga, vi dør for Vål'enga.</i>	Mel. Yellow submarine. A-dur.	Hengivenhet til laget. Stemning.	Noen supportere bruker seteryggen til å holde takten. Skaper stemning.

43.17-45.22:	<i>Vi gjør alt for vårt kjære Vål'enga, vi blør for Vål'enga, vi dør for Vål'enga.</i>	Mel. Yellow submarine. A-dur.	Hengivenhet til laget. Stemning.	Prøver å opprettholde stemninga.
45.30-47.22:	<i>Vål'enga.</i>	Mel. Nocturne (Rolf Løvland). E-moll.	Hengivenhet. Roer ned litt.	Litt melankolsk melodi.
47.26-48.03:	<i>For ingen tråder holder meg, lalalalalalala, lalalalalalala, hei, lalalalalala</i>	Mel. Pinocchio, Disney. C-dur.	Skape stemning.	Beveger seg, vifter med armene. Viser at man er fri.
48.21-48.49:	<i>Kom hit bønder, kom hit bønder, kom hit bønder, kom hit.</i>	Mel. Auld lang syne. Ab-dur.	Retter seg til Kanarifansen.	Oppfordrer til å møtes i kamp. Viser hvem som er sjefen på tribunene.
48.58-49.19:	<i>Vål'enga fotball, fotball, klapp x4, Vål'enga fotball, fotball, klapp x4</i>	Rop	Fokus på fotballen.	
49.28-50.10:	<i>Vi er Engas, vi er Engas, vi er Engas tolvte mann, og du hører det når vi alle synger med, vi er Engas tolvte mann.</i>	Mel. Ukjent. Startes i Ab-dur, men synker til G-dur, og ender i F-dur. Synges tre ganger.	Fokus på supporterne selv og deres rolle i kampen.	
50.23-50.43:	<i>Kjøpt og betalt, kjøpt og betalt, kjøpt og kjøpt og kjøpt og betalt.</i>	Mel. Seieren er vår. A-dur.	Rettet til dommeren.	Reaksjon på en dom dommeren gir, som de mener var feil. De synger da direkte til dommeren at han må være "kjøpt og betalt".
50.50-52.36:	<i>Vi gjør alt for vårt kjære Vål'enga, vi blør for Vål'enga, vi dør for Vål'enga.</i>	Mel. Yellow submarine. A-dur.	Hengivenhet. Stemning.	
52.41:	<i>Vi vil alltid værre her!</i>	Mel. Ukjent. A-dur.	Supporterene synger om sin rolle. Støtte laget.	Kampen er slutt, og resultatet ble 1-3.

Tabell 4: Kampbeskrivelse: Vålerenga – Lillestrøm

Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett nærmere på tribunedramaet. Fotballkampene er høydepunktet for supporterne, og supporterne ser på seg selv som deltakere i dramaet. De støtter laget med sin tilstedeværelse og sine supportersanger. Det er variasjoner i det musikalske uttrykket. I tillegg til supportersanger som har komponert melodi og tekst, bruker Klanen sangrop. Vekselsanger og evighetssanger er eksempler på varianter av slike. Sangstartere og andresangere har en viktig rolle for supportersangene i Klanen. Deres oppgave er å spre supportersangene ut på feltene og tribunen. Supporterne organiserer seg for å skape god stemning. Vi har sett at det ikke er vilkårlig hvilke supportersanger som startes, men at spillet i stor grad bestemmer. Sangstarterne "leser" spillet og gjøre valg underveis, slik at supportersangene kommer til rett tid i kampen. Riktig tribuneplassing er også viktig for å spre supportersangene ut på feltet. Supportersangene lages gjerne ved utveksling av ideer til tekster og melodier. Sanggruppa har en sentral rolle når det gjelder å innføre nye supportersanger i Klanen.

I slutten av dette kapitlet har jeg gitt en beskrivelse av 2. omgang i kampen mellom Vålerenga og Lillestrøm. Her har vi sett hva som skjer i tribunedramaet minutt for minutt. Omgangen er et eksempel på at det synges mye og mange supportersanger i Klanen under fotballkamp. Dette bekrefter at supportersangene har en sentral rolle for medlemmene i Klanen.

6. Avslutning

Musikk i et sosialt drama

I denne studien har jeg søkt etter å svare på problemstillingen *hvilken rolle har supportersang for medlemmene i Klanen og hvordan konstrueres og opprettholdes identitet hos supporterne gjennom supportersangene?*

Det er supportersangene som synges på fotballkamp, jeg har vært opptatt av. Klanen formidler gjennom supportersangene tilknytning til både stedet Vålerenga og Vålerengens Idrettsforening, og i supportersangene forteller supporterne om seg selv. Jeg har vist at det blant supportere i Klanen er stor bevissthet rundt supportersangene. Vi har sett at informantene er opptatt av uttrykk, formidling, originalitet og spontanitet.

Supportersangene er medlemmenes fellesuttrykk, det er deres *språk* på tribunen. I supportersangene uttrykker supporterne hvem de er og hva de føler for Vålerenga og rivalene. Supporterne kommuniserer gjennom supportersangene. Kommunikasjon handler om ”å gjøre felles” (Berkaak og Frønes 2005). Supporterne synger sine meninger. Når det gjelder å formidle mening trekker Berkaak og Frønes frem tegn: ”For å overføre mening – eller kanskje mer presist: vekke noenlunde tilsvarende meningssammenhenger hos den andre – trenger vi tegn som symboler, samt regler for hvordan de skal brukes og tolkes” (ibid.:15). På fotballkamp (og for mange også ellers i livet) har supporterne i Klanen på seg supporterklær, med farger og logo som knytter dem til Vålerengens Idrettsforening. Og i følge Berkaak og Frønes er ”språket og de andre tegnene en del av en kulturell og sosial verden som både er ’før oss’, ’utenfor oss’ og ’i oss’. Samtidig er tegnene redskaper for oss. Vi uttrykker oss med tegnene, og påvirkes av dem” (ibid.:27).

På fotballkamp med Vålerenga er vi vitne til sosial dramatik – både på banen og på tribunen. Fotballaget med spillere, trenere, dommere, arrangører og supportere har alle sin rolle i det sosiale dramaet. Spenningen og engasjementet ligger i hvilket lag som vinner fotballkampen.

Supportersangenes rolle i Klanen

I denne studien ønsket jeg som musikkviter å rette fokus på supportersang og peke på hvilken rolle supportersang har i forhold til identitetskonstruksjon, da med fokus på supportersangene

som synges. Hvilken rolle kan vi så si at supportersangene har hos medlemmene i Klanen? Kan vi si at ”å være Vål’enga” handler om å støtte laget med supportersang på kamp?

Jeg har funnet at supportersangene i Klanen har en stor og viktig rolle for medlemmene i Klanen. Gjennom bruk av teori, deltakende observasjon og kvalitative intervju har vi sett at mange mennesker har et stort og brennende engasjement for fotball. Engasjementet uttrykkes i veldig stor grad gjennom supportersang på tribunen, og mennesker som ellers aldri synger, har glede av og føler det verdifullt å delta med egen sangstemme. Supportersangenes funksjon er først og fremst å støtte laget, samtidig er supportersangene en viktig del av fellesskapet i Klanen. Jeg tør påstå at hvis man tok supportersangene fra Klanen, ville Klanen mistet mye av det som *er dem*.

I studien har jeg funnet at Klanen ønsker, og arbeider for, å være annerledes enn andre supportere. Jeg har vist at Klanen har sin særegenhet i originalitet og spontanitet. Supportere i Klanen har tanker om hvordan det musikalske uttrykket i supportersangene skal være. I Klanen oppfordres alle til å synge. Mennesker, uten musikalsk bakgrunn, utøver musikk, komponerer og bidrar med sitt uttrykk i Klanens supportersanger. Supporterne ser på seg selv som den tolvte spiller – å synge supportersanger på tribunen er deres rolle og bidrag i kampen.

Fotballsupportersangene står i en særstilling når det gjelder supportersang. I andre sammenhenger hvor supportersang utføres, finner vi ikke samme mengde materiale som hos fotballsupportere. Produksjonen av supportersangtekster og melodier er stor i Klanen. Dette mener jeg er verdifullt og vi bør ta vare på dette i fremtiden. Produksjonen sier mye om en gruppe menneskers uttrykk for en kultur. Jeg tror også at supportersang i supportertermiljøet er positivt. Jeg mener at supportersangene kan være med på å dempe andre mindre positive strømninger som kan oppstå i enkelte supportertermiljø.

Jeg ønsker å anerkjenne og gi oppmerksomhet til supportersang. Jeg mener at denne forholdsvis nye sangkulturen fortjener oppmerksomhet fordi så mange mennesker bruker den. Fotballtribunen er sted for utførelse av musikk. Tekstene som skrives og utføres, forteller om en egenartet kultur.

Jeg mener at supportersang er en ny kulturarv vi bør verdsette og ta vare på. Supportersangene har egenart, er identitetskapende og viktig for veldig mange mennesker.

Videre forskning

Det er gjort lite forskning på supportersang i Norge. Mitt bidrag er forhåpentligvis en begynnelse på flere studier på området. Jeg har flere forslag til nye forskningsspørsmål. Et spørsmål er hvilken effekt supportersangene har på spillerne. Kan supportersang ha påvirkning på resultatet i fotballkampen? Det kunne også vært et interessant tema å se på andre idrettsklubbers supportersangkultur. En sammenligning og en innsamling av supportersanger i ulike supporterklubber i Norge, vil være et interessant og viktig arbeid. Det sangtekniske i utførelsen kunne også blitt studert, og her kunne man videre sett på kvinnenes stemme i supportersangene.

Kilder

Litteraturliste

- Aase, Eirik 2005. *Den hellige treenighet – stedsidentitet i Vålerenga bydel*. Hovedoppgave geografisk institutt. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Oslo
- Anderson, Benedict 1983. *Imagined communities. Reflections on the origin and spread of nationalism*. London og New York.
- Archetti, Eduardo 1985. "Fotball og nasjonalt etos" I Olsen, Egil: *Fotball mer enn et spill*. Oslo
- Archetti, Eduardo 1999. *Masculinities. Football, Polo, and the tango in Argentina*. Oxford
- Archetti, E. og Dyck, N., 2003. *Sport, dance and embodied identities*. Oxford og New York
- Armstrong, G., Young, M., 2000. "Fanatical football chants: Creating and controlling the carnival" I Finn, G.P.T og Giulianotti, R. (Red.) *Football culture Local contests, Global visions*. London
- Berkaak, Odd Are., Førnes, Ivar., 2005. *Tegn, tekst og samfunn*. Oslo
- Bjørkvold, Jon-Roar 2003. *Vi er de tusener...: Norske musikkhistorier*. Oslo
- Bjørkvold, Jon-Roar 2005. *Det musiske mennesket*. 7.utg. 1.utg 1989. Oslo
- Bradley, Joseph M., 1998. "We shall not be moved! Mere sport, mere songs? A tale of Scottish football" I Brown, A. (red.) *Fanatics! Power, identity & fandom in football* London og New York
- Dalland, Olav 2000. *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo
- DeNora, Tia 2000. *Music in Everyday Life*. Cambridge
- Dunning, Eric 1999. *Sport matters. Sociological studies of sport, violence and civilization*. London

- Eriksen, Thomas Hylland 2001. "Identitet" I Eriksen, Thomas Hylland (red.) *Flerkulturell forståelse*. Oslo
- Eriksen, Thomas Hylland 2004. *Røtter og føtter*. Oslo
- Fangen, Katrine 2004. *Deltakende observasjon*. Bergen
- Frith, Simon 1996. "Music and identity" I S. Hall og P. du Gay (red.), *Questions of Cultural Identity* London
- Gelius, Einar 2002. "Vålerenga kjerke" I Teppen, A., Westby, K.R., Haugseth, E., 2002 *Vålerenga – bydel med sjel*. Oslo
- Giulianotti, Richard og Armstrong, Gary 1997. *Entering the Field. New perspectives on World Football*. Oxford og New York
- Giulianotti, Richard og Armstrong, Gary 2001. *Fear and Loathing in World Football*. New York
- Grønningen, Kjell 2003. "Klanens historie" I Gjerdalen, B. A., og Teigøy, J. 2003 *Fra Sotahjørnet til Bohemen*. Vålerenga
- Hawkins, Stan 2002. *Settling the Pop Score: Pop texts and identity politics*. Aldershot
- Hjelseth, Arve 2006. *Mellom børs, katedral og karneval. Norske supporterers forhandlinger om kommersialisering av fotball* Avhandling for dr.polit-graden, Sosiologisk institutt: Universitetet i Bergen
- Hognestad, Hans K. 1995. *The jambo ewperience. Identity, meaning and social practice among supporters of Heart of Midlothian Football Club*. Cand.polit.grad ved Sosialantropologisk Institutt og museum for antropologi: Universitetet i Oslo.
- Hognestad, Hans K. 2001. "Viking and Farmer Armies. The Stavanger – Bryne Norwegian Football Rivalry". I Armstrong, G. og Giulianotti, R. 2001 *Fear and loathing in world football*. Oxford
- Hognestad, Hans K. 2003. *Salmer fra tribunen* Trykt i LSK-fanzinet Humbug og Kanari, nr 3 2003.

- Hognestad, Hans K. 2004. *Norway between Bergen and Middlesbrough: football identities in motion*. Doctor Sientiarum ved Norges Idrettshøgskole, seksjon for idrett og samfunn, Oslo
- Johansen, Vebjørn 2002. *Vi er Vål'enga. En studie av mening og identitet blant medlemmer av Klanen, Vålerengas uavhengigs supporterers klubb*. Hovedfagsoppgave i idretts sosiologi. Oslo
- Johnsen, Elisabeth Skoglund 2007. *Klanen – den kollektive kroppen*. Oslo
- Kvale, Steinar 1997. *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo
- Middleton, Richard 1990. *Studying popular music*. Philadelphia
- Postholm, May Britt 2005. *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Oslo
- Ruud, Even 1992. *Innføring i systematisk musikkvitenskap*. 2. reviderte utgave. Oslo
- Ruud, Even 1997. *Musikk og identitet*. Oslo
- Ruud, Even 2008. *Music in Therapy: Possibilities for New actions*. I: *Music and Art in action*. Vol 1. no 1. Under utgivelse.
- Thuen, Trond 2003. *Sted og tilhørighet*. Bergen og Kristiansand.

Internett

http://vif.no/category.php?category_id=117 [lesedato: 20. august 2007] "Vår identitet" VIF.

<http://www.klanen.no/sanger> [lesedato: 20. august 2007] Kategorier

<http://forum.klanen.no//index.php> [lesedato: 08. april 2008] Forum

<http://forum.klanen.no//showthread.php?t=16894> [Lesedato 08.april 2008] Forum: "Raniets"

<http://forum.klanen.no//showthread.php?t=16314> [Lesedato 08.april 2008] Forum: "Ice 69"

<http://forum.klanen.no//showthread.php?t=16314> [Lesedato 08.april 2008] Forum: "Elink"

http://www.klanen.no/sanger/ny_sang_livets_landevei [lesedato: 20. april 2008]

http://www.klanen.no/sanger/ny_sang_dovregubbens_hall [lesedato: 19. april 2008]

Howard, David 2004

<http://www.ingentaconnect.com/content/apl/slog/2004/00000029/00000002/art00005>

[Lesedato 27.mars 2008.]

Ruud, Even 2008. Music in Therapy: Possibilities for New actions. I: Music and Art in action. Vol 1. no 1. <http://musicandartsinaction.net/index.php/maia> Under utgivelse. [Lesedato 27.april 2008]

Scheepers, D., Spears, R., Doosje, B., & Manstead A. S. R. 2003 *Two Functions of Verbal Intergroup Discrimination: Identity and Instrumental Motives as a Result of Group Identification and Threat* <http://psp.sagepub.com/cgi/reprint/29/5/568> [Lesedato 27.mars 2008].

Annet

Klansropet 2006 nr. 73. *Ære være Vålerenga*. Oslo

Klansropet 2007 nr. 74. *Tema: Supporterkultur*. Oslo

Klansropet 2007 nr. 75. *Tema: Sang*. Oslo

Klansropet 2007 nr. 76. *Her kommer vinter'n*. Oslo

Vål'enga 2007 nr. 1 *Seriestart spesial*. Oslo

Vedlegg

Vedlegg 1: Supportersangtekster i alfabetisk rekkefølge.

Vedlegg 2: CD med lytteeksempler.

Vedlegg 1: Supportersangtekster i alfabetisk rekkefølge.

Da vår forening kom til verden

Da vår forening kom til verden
Da jubla alle unntatt Lyn
Da smalt det fra den største nerden
Nå er vi kun nest best i by'n
Når sola skinner over Enda
Da vil det garantert bli fest
Da får du valuta for penga
For vi vil alltid værre best

Den blåføde armeen

Se den blåføde armeen marsjerer
Full av selvsikkerhet og forakt
Alle veit at vi Norge regjerer
For oss finnes det ingen overmakt

Dovregubbens hall

I Hovedstaden herjer vi – seirer vi – feirer vi!
Oslo det er byen til vårt kjære Vål'engaaaa

Du er mitt Vål'enga

Du er mitt Vål'enga, mitt kjære Vål'enga
Du gjør meg lykk'lig, du gir meg alt
Deg vil jeg følge, du svikter aldri
Før siste Vål'enggutt har falt.
La-la-la-la-la...

Du k dder ikke ustraffa

Du k dder ikke ustraffa med V l'enga
Du k dder ikke ustraffa med oss
Du slenger ikke dritt om V lerenga
Og gjør du det kom utafor og sl ss.
Vi vil forsvare klubben v r til siste mann
Et  ye for et  ye, tann for tann
Du er mitt V l'enga
Vil alltid trofast v re
Forsvare klubbens  re, V l'enga

 n by, ett lag, ett V l'enga

 n by, ett lag, ett V l'enga – hurra hurra
 n by, ett lag, ett V l'enga – hurra hurra
 n by, ett lag, ett V l'enga
 n by, ett lag, ett V l'enga
 n by, ett lag, ett V l'enga – hurra

En klubb med stolthet og  re

  , Enga,           Enga,        .
En klubb med stolthet og  re – deg trofast vi alltid vil v re

En vestkantgutt fra Lyn

Han kj rte gjennom by'n
En Vestkantgutt fra Lyn
Med hyl og hvin og skrens
I sin Mercedes Benz
Ra-ta-ta-ta-ta
Ingen sa ifra
N  ligger'n kald og gjennmh la ne' p  V l'enga
La-la-la

Enga

Enga, enga, enga

Engas tolvte mann

Vi er Engas, Vi er Engas
Vi er Engas tolvte mann
Og du hører det når vi alle synger med
Vi er Engas tolvte mann

Et Vål'enga i blått og rødt

Et Vål'enga i blått og rødt, vi elsker dette laget
Det er et kall fra du blir født, til du blir tatt av dage.
Så hev din røst og støtt ditt lag, så får du se en vakker dag,
At Engas faner svever stolt, høyt over alle andre.

For en gjeng med bønder

For en gjeng med bønder

For ingen tråder holder meg

For ingen tråder holder meg
lalalalalalal lalalalalal, hey

Fra Oslo øst til Hammerfest

Fra Oslo øst til Hammerfest
I London, Wien og Budapest
På alle verdens kontinent
Er Vålerengas rykte kjent.
Så syng for full hals – Vål'enga
Blårøde farger vaier da
Det finnes kun ett fotballag
Som fyller oss med velbehag

Gi alt for enga

Enga, enga – gi alt for Vål'enga

Gøy på landet

Gøy på landet, gøy på landet
sånt no hakke vi i by`n,
nei det har vi ikke!

Heia heia VIF

Åååååååå
Heia, heia, heia, heia, heia, heia VIF
Heia, heia VIF
Heia, heia VIF
Å heia, heia, heia, heia, heia, heia VIF
Heia VIF, heia VIF, heia, heia VIF

Himmelsenga

Kjære Gud er himmer`n et sted for oss?
Er en fri for Lillestrøm, Brann og Moss?
For hvis det i himmelsenga, fins øl og Vålerenga
Da er vi klare når som helst, alle vi som Enga frelst

Hjem å sokke kua

Hjem og sokke kua kua
klapp klapp klapp klapp

Hvem er dere som er så små?

Hvem er dere som er så små?
Vi er Stabæk små og blå

Hører dere bønda nå?

Hører dere bønda nå, ne-ei ne-ei
Hører dere bønda nå, ne-ei ne-ei
Vål`enga det er oss
Vi skal drikke tran i Moss, Moss, Moss, Moss

I Oslo by

I Oslo by – der herjer vi.

Der ha'kke svina ifra lyn noe dem skal si.

I byen vår finns kun et lag – og det er klubben i vårt hjerte

Vål'engaaa

I Oslo by – i Oslo by, der herjer vi – der herjer vi.

Der hakke svina ifra lyn noe dem skal – noe skal si.

I byen vår – i byen vår, finns kun et lag – finns kun et lag

og det er klubben i vårt hjerte Vål'enga

Jeg rusla rundt

Jeg rusla rundt i Oslo by

Det var så mange bønder at jeg faen måtte spy

Akerselva – stinker som faen

Horestrøket – vi puler hele da'n

Vi er Vål'engas soldater

Og vi har aldri bodd i no' slott

Og vi puler og pisser og raper

Vi er Enga i rødt, hvitt og blått.

Kjempe på konge blå

Kjempe på *klapp klapp*

konge blå *klapp klapp*

Alle de som elsker Enga klapper nå *klapp klapp*

Kjempe på *klapp klapp*

konge blå *klapp klapp*

Alle de som elsker Enga klapper nå *klapp klapp*

Kjempe påååå

Konge blåååå

Alle de som elsker Enga synge nååååå

Kom hit bønder

Kom hit bønder, kom hit bønder
kom hit bønder, kom hit
kom hit bønder, kom hit bønder
kom hit bønder, kom hit

Kom igjen Enga

Kom igjen Enga – Kom igjen Enga

Livets landevei

For jeg vil gjerne lide, på livets landevei
med enga ved min side, for jeg elsker deg
og ut av Oslo drar vi for å knuse folk og fe
overalt hvor enga spelller så følger vi med

Mø, mø, mø

Mø, mø, mø, mø, mø, mø....

Olé-sangen

Å, Vålerenga, vi svikter aldri, vårt Vål'enga
Olé, olé olé for de rød og for de blå

Oslo by St. Hallvards menn

Vi er Vål'enga, Oslo by St. Hallvards menn

Rellion

Vål'enga
Du er min rellion
En av en million
Stolt gammel tradisjon

Sha-la-la-la-la

Sha-la-la-la-la-la-la-la-la – Å Vål'enga
Sha-la-la-la-la-la-la-la-la – Å Vål'enga

Stille i fjøset

Stille i fjøset

Nå er det stille i fjøset

Stille i fjøset

Nå er det stille i fjøset

Superenga

Vi er Enga, vi er Enga, vi er Enga – Vål'enga

Vi er Enga, superenga

Vi er Enga – Vål'enga

Syng deg hes for Vål'enga

Syng deg hes for

Syng deg hes for

Syng deg hes for Vål'enga

Syng deg hes for Vål'enga

Syng høyt, syng Vålerenga

Syng høyt, syng Vålerenga

Vi ofrer alt og gjør det vi må

Syng høyt, syng Vålerenga

Ingen skal få stoppe oss nå.

Så stolt så Vål'enga

Så stolt så Vål'enga

Sånn pisser Enga

For sånn pisser Enga og Enga pisser sånn

For sånn pisser Enga og Enga pisser sånn

Traktor og ljà

Har du traktor og ljà, holder du med LSK

Har du øl og er gla', holder du med Vål'enga

Tramp, tramp, tramp på en fugl

Tramp, tramp, tramp på en fugl

tramp, tramp, tramp på en kanarifugl

Vaalerengens Idrætsforening

Vaalerengens Idrætsforening *klapp klapp klapp klapp*

Vi er Vål'enga fotball

Vi er Vål'enga fotball

Vål'enga fotball er vi

Vi er Oslos stolthet

Vål`enggutta er vi

Vål'enga

Vål'enga

Vålerenga kjerke

Da høsten var som klarest – en september ettermiddag
strødde skjebnen ut små gnister på Vålerenga.

Bud gikk over byen – til kvinne og til mann
om at kjerka opp i parken sto i brann.

Det var mange som tok veien – som følte de måtte dra
opp til småhus og stille gater – mellom Galgeberg og Etterstad.

Flammene danset i kvelden – lyste mot åsen bak
da Vålerenga kjerke – fikk himmel`n sjøl til tak.

Så mange minner – og tanker – lever i en menneskekropp
knytter oss til steder der vi vokste opp.

Kjærlighet til ei gate – til et hus og til en gård
der vi brukte våre aller beste år.

Og mange som stod der i parken – var døpt i kjerka engang
og hadde spasert over gulvet – mens bryllupsklokka klang.
Flammene danset i kvelden – lyste mot åsen bak
da Vålerenga kjerka – fikk himmel`n sjøl til tak.

I Parken – stod det menn – som hadde spelt fotball siden
dem var små og siden ble helter for Klanen på Store Stå.
Der sto unge, menn og kvinner – som hadde flytta inn
ti seinere år for å gi nytt liv til en del av byen vår.

Og orgelet spilte aleine – jeg sverger på at det er sant
og kjerkeklokka ringte – da taket til slutt forsvant.
Naken, grå og øde – som en skygge mot åsen bak
sto Vålerenga kjerke – med himmel`n sjøl til tak.

Vålerengamarsjen

Ja, med humør vil vi synge, Vål`engas sang.
Gutta med kjempetæl satser alt på å vinne nok en gang.
Unge som gamle, samles på ny.
Alle er enig i, makan fins ei i vår by.
Vi synger Vål'engguttas melodi.
Vål'enggutt hei Vål'enggutt hei,
Vål'enggutt hei, hei, hei.
Vi er et lag med fart og humør i.
Vål'enggutt hei Vål'enggutt hei,
Vål'enggutt hei, hei, hei.
Hvorhen vi ferdes rundt i Norge vil vi ta –
Vårt lag, å gi det riktig farger det skal ha.
Vi synger Vål'engguttas melodi.
Vål'enggutt hei, hei, hei.
Vi synger Vål'engguttas melodi.
Vål'enggutt hei Vål'enggutt hei,
Vål'enggutt hei, hei, hei.
Vi liker muntre finter i vårt spill.

Vål'enggutt hei Vål'enggutt hei,
Vål'enggutt hei, hei, hei.
Vål'engas farger, det er rødt og hvitt og blått.
Når gutta spiller opp så går det alltid godt.
Vi synger Vål'engguttas melodi.
Vål'enggutt hei, hei, hei.

Vi skal voldta deres horer

Vi skal voldta deres horer
Vi skal knulle deres kyr – drekka øl
Kjøre anal på en hest, synge Vål'enga er best
Og så runker vi når Enga tar på poeng – tre poeng!

Øl og vold, skamslåtte bønder

Øl og vold, skamslåtte bønder

Året rundt med Vål'enga

Vi er Vål'engagutta i fra Oslo øst
Hundre prosent Vål'enga sommer, vinter og høst
Sitte hjemme på ræva kan`ke værre sunt
Vi følger Vål'enga året rundt
Året rundt med Vål'enga
Året rundt med Vål'enga
Året rundt med Vål'enga
Året rundt med Vål'enga

Vedlegg 2: CD med lytteeksemplar.

CD med lytteeksemplar inneholder følgende spor:

1. Hører dere bønda nå?
2. Vål'enga
3. Vål'enga sha-la-la
4. Vålerenga kjerke
5. Enga, enga
6. Øl og vold, skamslåtte bønder
7. Kom igjen, enga!
8. Rellion
9. Syng deg hes for Vål'enga
10. Engas 12. mann
11. I Oslo by